40677/A/2

# DE
# CANCRO.

# DISSERTATIO
## ACADEMICA
## DE
# CANCRO,

*QUAM duplici præmio donavit Illuſtris Academia Scientiarum, Humaniorum Litterarum & Artium Lugdunenſis, in Conventu publicè habito die octavâ Decembris, anno 1773.*

Auctore Ber. nard PEYRILHE, Doctore Medico Toloſano, è Regio Chirurgorum Pariſienſium Collegio, Academiæ Scientiarum, Inſcriptionum & Humaniorum Litterarum Toloſanæ & Scientiarum Monſpelienſis Socio.

Prolem ſinè matre creatam.

PARISIIS,

Apud DE HANSY juniorem, viâ Jacobeâ,
Et P. Fr. DIDOT juniorem, ad ripam Auguſtinianorum.

1774.

Ad calcem hujus Opuſculi exſcribi curavimus Problema ab inſigni Academia Lugdunenſi propoſitum.

30485 /

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

# VIRIS ACADEMICIS MONITUM.

*Non huic fini deſtinatum, veſtræ committitur trutinæ, Viri Academici, circa cancrum & cancroſum virus tentamen, quod in gallicum ſermonem vertere, anguſtioribus limitibus coercere, atque in alium ordinem digerere*

*animo habebam, niſi cumulata negotiorum turba obſtitiſſet: quam igitur inter Opuſculi propoſita & Academiæ poſtulata facilè deprehendetis diſcrepantia, nativa macula eſt.*

*Quædam obſcura dilucidare, quædam allegata probare, quædam ſuperflua delere potuiſſem; his veniam rogo.*

# DE CANCRO
## *DISSERTATIO*
### *ACADEMICA.*

I.

INFAUSTA priſcorum recentiorumque Medicinæ Antiſtitum circa cancrum conamina, nos à calcata diu via arcent, ſuadentque deflectere. Nec tamen nobis mens adeo læva eſt, ut celebrium virorum lucubrationes inutiles prorſus reputemus : ſtent illorum morboſis deſcriptionibus, accuratiſſimiſque obſervationibus ſua præmia. Verùm quæ de cauſa cancri proxima, quæ de viru cancroſo abundè diſſeruerunt parcâ manu legamus ; parcè utamur illorum præceptis circa cancri therapeïam, tum diæteticam, cum pharmaceuticam, ne infelices, quos ipſi deplorant, morbi eventus

ultimos eſſe artis limites fateri cogamur.

II. In confeſſo eſt Neotericorum conatus vix quicquam profeciſſe, ſeu in perquirenda cancri natura, ſeu in ipſo morbo profligando : ſcalpello hodie aut cauſticis cancrum curamus. Nonne ipſiſſimis enkeireſibus oppugnabatur in primis artis incunabulis ?

III. Novi ergo ad horrendum inexpugnatumque morbum quærendi aditus ; nova locanda principia, unde diverſa medendi ratio (infelix forſan) eruatur. Non mediocrem laboris noſtri mercedem reportabimus, ſi hoc opuſculo neceſſitas deflectendi à trita ratione inquirendi cauſas, materiem, phœnomena & remedia cancri innotuerit.

Quod poſuit inſignis, quæ Lugduni floret, Academia, programma in ſequentes propoſitiones diſcerpo.

1.° Cancroſi vitii cauſas inquirere.

2.° Genuinam ejus naturam ſtatuere.

3.° Ejus effectus rimari, atque explanare.

4.° Poſſibilitatem cancrum ſanandi, medicamentis tum internis tum externis, certis limitibus coercere.

5.° Optimam cancrum curandi methodum proferre.

## *Cancroſi virûs cauſas inquirere.*

IV. Huic enodandæ quæſtioni præmittendam eſſe cancri theoriam duximus, eo præſertim rationum momento impulſi quod virûs cancroſi cauſæ cum ipſius morbi cauſis copulatæ ſint, ab ipſiſque potiſſimùm deriventur.

V. Ut cancrum curare, ſic eum definire perarduum eſt: ſi Opera medica pervolveris, vix quicquam, præter immenſam definitionum ſeſe mutuò oppugnantium farraginem reportabis (*a*). Nec facile erat id vitium fugere; cùm Autores morbum, naturâ ſuâ ſimplicem, in plures ægrimonias diſcerpſerint: dicti veritatem comprobant *ſcirrhi exquiſiti*, *non exquiſiti*, *benigni*, *maligni*, *ſanguinei*, *lymphalis*, *cancri occulti*, aliaque huic morbo impertita nomina. Nos ſcirrhum cancrumque quaſi unicum morbum ſpe-

(*a*) Inſtar omnium Auctorum ſint pauci: Cancer *occultus* nihil aliud eſt quàm *Scirrhus ſanguineus. Juncker.* [Conſp. Chir. pag. 137], *Platnerus* eodem notat carbone *ſcirrhum malignum* [Inſt Chir. §. 264], quo *Boërhaavius Cancrum occultum* [Aph. 497].

ſtantes, varia ejus ſtadia, varias conditiones indagabimus; qui ordo naturæ prorſum conſonus, & luciditati accommodatior viſus eſt.

Cancri definitio.

VI. Tumor cuti concolor, durus, renitens, magno, exiguo aut nullo dolore ſtipatus, prima exhibet cancri rudimenta (*a*).

Primum ſtadium, nempe *ſcirrhus non exquiſitus* Auctorum.

Secundum ſtadium. *Scirrhus exquiſitus.*

VII. vel creſcit, vel in eodem ſtatu quieſcit hic tumor: ſi augeſcit, primum adhuc percurrit ſtadium; ſi ſenſu amiſſo (*b*), doloreque fugato, placidè

(*a*) Turba Scriptorum autumat omnem cancrum ab exiguo tuberculo propullulare. Vide *Gendron*, inter hos non incelebrem, *Hoffman*, &c. *Meliceridem*, *atheroma*, *ſteatoma* ad ſcirrhum, & conſequenter ad cancrum refert Vanſwieten. [T. I. pag. 779]. Apud *Platnerum* legimus [ibid. §. 773] ganglion, tumorum benigniſſimum, in cancrum verſum, *incredibilem vim humoris acrioris & fetidioris eructantem*, *more cancri* ægrum jugulaſſe. Unum de mille ſufficere exemplum reor. Si ſint tamen quibus noſtra hæc definitio, aut potiùs deſcriptio non arrideat, hos rogatos volumus ut attendant quantùm à *cancro vero* ulcera cancroïdea diſcrepent; & præſentis Operis paragraphum 83 & ſequentes conſulant, ubi de his ulceribus actum eſt.

(*b*) Scirrhi inſenſibilitatem certo certiorem ponunt Auctores. Verùm, quæſo, quibus ſignis ſe prodit adeo celebrata hæc inſenſibilitas? Quis unquam ſcirrhum immediatè tetigit, antequam

latet, ſecundum intrat ſtadium (*a*).

VIII. In hoc ſecundo ſtadio per plures annos latitare omni vacantem noxâ cancrum haud infrequens eſt. Verùm vel inſitâ ſuâ vi, vel occaſione incongruæ medelæ, adverſi regiminis, ictûs &c. ſenſum immò exquiſitum, induit; dolor lancinans, pungens, urens ingruit, qui non uno tenore urget, ſed, ſtatutis quaſi intervallis, potiſſimùm ſub veſperam recrudeſcit: hæc ſunto tertii ſtadii phœnomena.

Tertium ſtadium. *Scirrhus maligmus* quibuſdam; Cancer occultus aliis.

---

ipſi ferrum admoveretur? Porrò cùm ad illum pertingere non detur, undenam ergo derivatur ejus inſenſibilitas, quæ pro ſigno diagnoſtico traditur: fas quidem eſt affirmare ſcirrhum non dolere, ſed ipſum non ſentire, neutiquam. Nolui tamen amiſſam ſenſibilitatem prætermittere, ne nimis diſcedere viderer à ſolita definitione.

(*a*) Auctores qui tumorem in prioribus duobus ſtadiis poſitum nudo *tumoris* nomine donant, & eum de quo proximè dicturi ſumus, *ſcirrhum* vocant, vocibus, non re à nobis diſſentiunt: dum enim poſthac ſcirrhi primordia rimantur, ad tumorem lymphaticum, quem nos pro cancro primi & ſecundi ſtadii ponimus, recurrunt; pariter dum de cancro verba habituri ſunt, à ſcirrho ordiuntur ſermonem. Faciunt ergo idem quod nos; cum hoc tamen diſcrimine quòd primordia cancri, quæ nos, ope lucidæ diviſionis, clarè & pleno rivo deduximus, illi, turbato ſermone, obſcurè vix expediant.

Quartum ſtadium *Cancer apertu* ; carcinoma Auctorum; Ιήαγεδαιναν dixere Græci. Huic ſtadio competit cancri definitio Junckeri.

IX. Hæc invaleſcunt ſymptomata aſperitate ſuffunditur tumor; acuminatur ; vaſa circumfuſa turgeſcunt, atra fiunt, fuſca aut violacea. Creſcit intereà tumor, & certis ſpatiolis emollitur, tandemque eroſâ cute rumpitur. Subinde aſpectu horribile panditur ulcus, labiis denſis, duris, inverſis, nunc expalleſcente rubris, nunc lividis, notatum; ichorem fundens acrem, fetidum, fuſcum, flavum, viridem, ſanguinolentum ; ſerpens edendo, devorans quodcunque arripit, quo, niſi occurratur, horrida inter tormina æger conficitur.

Sedes cancri.

X. Sedes frequentiſſima & ferè propria cancri ſunt glandulæ, partes glanduloſæ molles & laxæ, atque organum omne quod textu cellulari rarâ adipe fœto conflatur. Notandum tamen organa cordi viciniora & exquiſitiori ſenſu donata crebriùs cancro tentari, ceteris paribus, quàm remotiora & obtuſiori ſenſu prædita; & cancrum jam natum ſævire in ratione viciniæ à corde, & ſenſibilitatis partis affectæ

Cauſa continens ſeu proxima cancri.

XI Materialis cauſa cancri eſt humor ille qui ex œconomiæ legibus ſupradicta organa irrorat & præter-

labitur: porro conſtans & excluſorium textûs cellularis & glandularum plerarumque cum lympha commercium Kawi, Monroi &c. experimenta inconcuſſè comprobârunt. Ergo lympha eſt cauſa materialis cancri. Non ergo audienda, de cauſa hac materiali cancri, Antiquitas: quidquid diſſeruit de pituita craſſa, de atrabile, de fermentis, de acidis coagulantibus, &c. commentitum eſt, Galenique ſubtilitatem redolet. Nec magis experimentis ſuffragantur ii qui ſanguinem inculpant (*a*).

XII. E plurimorum affectuum gremio pullulare cancrum vulgare eſt: chloroſis, deficientia (*b*) aut ſuppreſſa

Cauſa remota cancri.

(*a*) Vide exper. D. de Senac T. II pag. 98. Becket *de Cancro*, pag. 165, & noſtra, parag. XXXI.

(*b*) Propriis obſervatis comperuit Dioniſius [Cours d'Op.], ex viginti mulieribus, quæ cancro laborant, quindecim affici intra quadrageſimum quintum & quinquageſimum ætatis annum. Cancrorum ſeminia potiſſimùm exoriri ſub deficientibus aut ſuppreſſis menſtruis, non eſt quòd mireris. Sæpè ſæpius enim hujus excretionis ſuppreſſionem antecedit aucta ſanguinis, & conſequenter lymphæ denſitas; & cùm non præceſſit, ſequitur. Hanc ſanguinis conditionem teſtatur cruſta phlogiſtica, quam ſanguis è talibus ægrotis venæſectione extractus oculis digitiſque ſubdit.

menſtrua, mœror & triſtitia, de ſeriis diuturnior & profundior meditatio, melancholia, vita deſes & otioſa, &c, ut lympham cogere, ſic cancro natales præbere valent. Summatim, quæcumque lympham mediatè vel immediatè cogunt, quæcunque, vaſorum diametros imminuendo, anguſtiorem viam lymphæ parant, ſive ea acria chymica aut phyſica ſint, frigida aut calida, interna aut externa, quamvis varia ratione agant, lymphæ greſſum morari, hujus ad receptacula adhæſioni & obſtructioni pediſſequæ atque, quondam naſcituro, cancro favere indubium eſt. Demum inter cauſas cancri remotas, primas mereri ſedes ictus, caſus, preſſiones validas, à corporibus duris illatas, &c. ſuâ quiſque doctus eſt experientiâ.

XIII. Nec inſimulandum eſt horrendæ hujus cladis naſcentis cancroſum virus: non enim ex aura cum aëre inſpiratur, non deglutitur cum injeſtis, non ipſo ictu aut caſu corpori incutitur (*a*). Ergo-ne quæ de viru cancroſo uno ore prædicantur, vana omnino

(*a*) Num detur virus contagioſum, aut hæreditarium alibi diſputabitur [parag. XXXVIII].

ſunt? Minimè; ineſt cancro in tertio & quarto ſtadio vigenti peculiaris ichor, cui virûs nomen competere, ſi perpendantur ſtrages quas edere natus eſt, nemo inficiabitur. Verùm hic ichor, ſeu virus, in ipſis cancri penetralibus progignitur, ab ipſa tabe propullulat; proinde non morbi cauſa ſed ſoboles reputandus eſt. Fictitium manifeſtò eſt, quòd inter cauſas cancri primarii recenſetur, virus.

XIV. Cùm cauſæ, tum remota, tum proxima, hucuſque recenſitæ, non magìs ipſi competant quàm reliquæ tumorum lymphaticorum familiæ, cùmque cancer peculiari indole prædītus ſit, individua poſt ſe trahat accidentia, & ſingulari, ſi ſibi relinquatur, finiatur exitu, ſpeciales cancroque individuæ cauſæ indagandæ ſunt.

XV. Diximus lympham, canaliculis ultimæ diviſionis, telæque adipoſæ areolis impactam, eſſe cauſam materialem cancri. Diſquirendum jam quæ vis inerti innocuoque latici calcar addat, tantamque metamorphoſim exequatur.

XVI. Quanquam cancer occupare valeat partes omnes, quas minima

vaſcula cujuſcunque ſortis perreptant (*a*), frequentiùs tamen, ut dictum eſt, loca glanduloſa laxa, textu cellulari conflata, vaſis nervoſis & lymphaticis denſis interſperſa & irrorata ſolet infeſtare. Quæcunque ſint cauſæ quæ lymphæ has partes lambenti, moras nectunt, quales ſuppeditant eretiſmus ſolidæ compagis (*b*); ipſiuſmet lymphæ viſcoſitas aut denſitas; canaliculorum, areolarum, vaſorum ſanguineorum atonia, à qua infarctus; ictus, caſus, preſſiones, à quibus ſugillationes variæ, certum eſt quòd dato primùm obice, fluidum à tergo urgens, hærentes moleculas magìs

(*a*) Cancroſum pericranium vidit *Wiſman;* canthum majorem oculi *Foreſtus;* oculos *Job à Meekren;* carunculam lacrymalem *Tulpius;* cancrum circa aures furentem *Wiſman;* tempora exedentem *Tulpius;* nares *Riverius* & milleni alii; genas *Wiſman* & alii; mentum *Foreſtus;* gengivas *Riverius;* linguam Ruiſchius; mammas viriles *Heiſter, ego;* veſicam urinariam *Eſſais d'Edimb.* hepar, lienem pancreas Obſervatorum turba; urethram muliebrem *Stalpart;* uterum, Obſervatorum exercitus; penem *Hildanus;* anum *Turner;* crura *Amatus Luſitanus*, &c.

(*b*) Lecat, Recueil des Prix de l'Académie Royale de Chirurgie, T. I. in-4.°.

magìſque premet, & mox, partim primis obicibus coagmentabitur, partim in vaſa collateralia deflectet. Porro cùm hocce fluidum, quod ſupponimus lymphatico de genere [ §. XI], à tergo irruens denſitate peccet, ſeu id vitium per moras quas in parte morbo affecta paſſum eſt, ſeu alio modo acquiſierit, à locis obſtrùctis ſe ægrè expediet, ſtare cogetur, infarctum primitivum promovebit, in vaſa infarctorum vicina preſſionem adaugebit; unde nova appulſuro fluido obſtacula naſcentur. His unitis, & creſcit & indureſcit tumor, uſquedum nato, inter receptaculorum reſiſtentiam & vim truſivam cordis & arteriarum, æquilibrio morbus quieſcat, aut ſaltem quieſcere videatur.

XVIII. Hîc præceps ſiſtitur occaſio cancro anſam præſcindendi, reſolutionem moliendo, quam gummis aceto ſolutis, fumo aceti nunc puri nunc camphorati, lento igne vaporati (*a*),

---

(*a*) Gal. [ 2 ad Glauc.] alternatim adhibitis emollientibus & vapore aceti ſcirrhum curabat. Hac medelâ, ut ipſe teſtatur, multi pauco temporis interſtitio, ita perfectè fuerunt ſanati, ut multis fere magicum opus videretur.

vapore aquæ tepidæ, ſolutionibus & medicamentis internis ejuſdem virtutis, quandoque feliciter perficimus.

Hinc exulent acriora topica: non modò enim curantem inani ſpe deludunt, verùm morbum exaſperant; tum vaſa ſtringendo, tum uberiorem liquidi adfluxum in locum jam ſarcinâ gravatum moliendo. Hac medelâ non raro inflammatio, omnium accidentium atrocius, accerſitur, & patiens ad miſeriarum faſtigium devehitur.

XVIII. Hìc quandoque quaſi ſuſpenſa manet vis vitæ, nec agit tumorem ad eum duritiei gradum, qui potentioribus medicamentis in poſterùm reluctaretur. Tunc obſtructio è benigniorum tumorum claſſe non egreditur. Cùm autem cauſæ trudentes perſeverant, iis actus inceſſanter tumor mox lethiferam indurationem induit, nullis debellandam remediis; nec ceſſaturam quin cancer ad actualem ulcerationem, aut occultam, aut manifeſtam, devolutus fuerit.

XIX. Sublato tumoris, propter indurationem, influxûs, & effluxûs commercio cum univerſa humorum maſſa, ſalvis licèt aliquantulâ inhalatione, atque exhalatione, & fortè per

ſaponaceis & alkalinis, valde dilutis, vaſa majora aliquali motu circulatorio, lympham coercitam primò, & deinde ſolida coercentia ex æternis œconomiæ animalis legibus non poſſunt non putreſcere, & in tabum verti. Hoc *tabum* genuinum *cancroſum* virus reputamus; idcirco tale tabum in gremio tumoris cancroſi generari probandum ſuſcipimus, ſequenti ſectione.

---

## *Genuinam virûs cancroſi naturam definire.*

XX. Fluida animalia cuncta, loco moderatè calido ſtagnantia, putreſcere notiſſima res eſt: ergo putreſcent humores è quibus conflatur cancroſus tumor. Verùm aliqualem naſcituro putrefactivo motui prorſus neceſſariam eſſe fluiditatem teſtantur experimenta: Carnes (vulgare eſt experimentum) exſiccatæ non priùs putreſcunt, quàm humidum hauſerint. Et ſanè, ut motus putrefactivus locum habeat, requiritur actio & reactio molecularum ſubſtantiæ in putre tabum reſolvendæ, quæ ambæ impoſſibiles forent, niſi certa adeſſet fluiditas. Quamvis nos non SECTIO SECUNDA.

lateat ingenioſum *Lecat* totum putrefactionis negotium fugæ *ſpiritûs conſervatoris cujuſdam anomali* dare, illud nos, ablegatâ omni cauſarum abſtruſiorum diſquiſitione, tepori & quieti tribuimus.

## Corollarium primum.

Hinc ſponte fluit cancroſas concretiones tandiu à putrefactione immunes fore, quandiu ob humidi penuriam, omnis molecularum inſenſibilium motus arcebitur. Hinc pariter evincitur ratio cur Cancri in ſecundo ſtadio conſtituti, nempè dùm lapideâ duritie à motu ſpontaneo defenduntur, per multos annos latitent innocui.

## Corollarium secundum.

Eodem fonte manat motum ſpontaneum naſciturum ipſo primo inſtanti, quo, ſufflaminato omni motu truſivo, aliqualis reddetur impactæ materiæ fluiditas: hoc corollario ductus, quiſque prævidere poterit damnoſum quem experientia teſtatur, humectantium uſum, regionis pluvioſæ, paludoſæ, &c. in cancroſos homines incommoda &c.

XXI. Cum corollariis mox poſitis accuratè congruunt cancri phœnomena. Poſtquam cancroſa concretio lapideam quaſi duritiem adepta eſt, nihil incommodi ægro infert, quandiu in hoc ſtatu permanet, præter leves has moleſtias, quas tumoris pondus aut ejus niſus in partes confines vel mediatè vel immediatè ſecum aſportant. Putreſcit tamen intra indefinitum temporis ſpatium: ex ſupra poſitis principiis neceſſarium putrefactionis phœnomenum ſic extrico.

XXII. Univerſam tumoris cancroſi molem vitalibus liquidis eſſe imperviam rationi & autopſiæ reluctatur: quidam loculi extra omnem circulationis aream poſiti ſunt, & ſolâ ſpirituum animalium irradiatione vitæ totius beneficio potiuntur, dum maximam tumoris partem, cum ſpiritu nerveo, ceteri humores turbato vortice prætERlabuntur. Dum ſeneſcit hic tumor, loculi in quos omnis motus truſivus præpeditur, madeſcunt; vel vicinarum partium in ipſos inhalatione, dempta exhalatione; vel ruptâ cellulâ adipoſa, aut vaſe lymphatico, fluidiorem laticem continentibus & dictos loculos inebriantibus; vel demum

quia calor vitalis hærentem lympham liquat, ut ovis incubatis, ſolo gallinæ calore, contingit. Quoquo modo madeſcant hi loculi, mox ſolutis elementorum vinculis, hæc elementa, ſeu inſenſibiles atomi, in ſeſe mutuò impingunt, vel, quod idem eſt, putrefactivo motui obſequuntur.

XXIII. Exortus in cancroſa concretione motus ſpontaneus neque gradum ſiſtit, neque remittit donec tota humorum, extra circulationis imperium poſitorum, moles verſa ſit in putrem, acrem corroſivum ichorem, purum alkaleſcens volatile *Gaubii* (*a*). Putridus hic ichor, tam in exortu, quàm in decurſu non ejuſdem energiæ eſt, in caſibus variis. Nec facile eſt prævidere quanta futura ſit ejus ferocitas: in genere tamen tenendum eſt, naſciturum tabum ſeu virus, eò ferocius fore, quò tumor durior, antiquior fuerit; quò humores ægrotantis ad putridam diatheſim, vel ante vel poſt natum cancrum, procliviores extiterint, &c.

XXIV. Cadaverum effoſſorum, vel eorumdem in theatris anatomicis

(*a*) Inſtitutiones Pathologicæ, ſectione 310.

putreſcentium comtemplatione patuit nervos & vaſa cujuſcunque generis ægrè putreſcere ; & è contra textum cellularem, lympham & ceteros humores ſecundarios citiſſimè motum putrefactivum concipere. Ergo his tribus poſterioribus elementis cancrum efformantibus in tabum verſis, ſua adhuc ſtructura, ſua priſtinum officium obeundi facultas duobus prioribus organis, vaſis nimirum nerviſque, ſupererunt.

Ex variarum ſubſtantiarum cancrum conſtituentium diverſâ ad putredinem propenſione facilè eruitur recrudeſcentis, in exordio tertii ſtadii [ §. 8. ], doloris cauſa : nervus enim quandiu à circumpoſitis elementis eliſus & quaſi ſtupefactus manſit, nullo incitatus fuit aculeo, cùm nullus adeſſet, nullam conſequenter doloris cauſam expertus eſt. Hinc cur toto ſecundo ſtadio tumor dolore caruerit. Tertio verùm ſtadio nervus à ſtringentibus vinculis, putrefactione comminutis, liberatus, & aculei putridi præſentiam perſentit, & ingrtam impreſſionem ad *ſenſorium commune* tranſmittit ; unde dolor. Hic dolor raro ex abrupto ingruit : præeunt titillatio & pruritus; quæ phœnomena

ſi ex tumoris gremio exoriantur, certum præbent indicium mox adfuturi doloris, & conſequenter tranſitus cancri è ſecundo in tertium ſtadium; ſi verò pruritus in ſumma cute ſedem habuerit, nihil mali ominatur, & ut plurimùm ſedatur antiphlogiſticis, anodynis topicis, ſaturninis potiſſimùm.

Eodem fonte manat reddita fluidis poteſtas tranandi vaſa tumori interſperſa, unde in tertio ſtadio tumoris augmentum, & in quarto, ad futuras hæmorrhagias aptitudo ac proclivitas.

XXV. Huc putrefactionis & malignitatis devenire poſſe ſubſtantias animales, dum vita manet, cùm paſſim ab auctoribus negatum legam, res experimentis & obſervatis confirmanda eſt. Deinde putridorum liquaminum proprietates evolvam, lumen, ut ſpero, cancroſi virûs naturam irradiaturum ſuppeditaturas.

XXVI. Vaporem diſtillati de peſtilente bubone puris quaſi fulminis ictu malè curioſum Medicum proſtraſſe apud Hallerum (*a*) legitur. In obſidione Bredana, dum peſtis graſſabatur

(*a*) Phyſiol. elem. T. II, pag. 86.

in urbe, ſanguis infectorum apparebat lividus, fetidus, non concreſcens (*a*). Sanguis feminæ febri malignâ, quaſi ereſipelatoſâ, laborantis per phlebotomiam extractus, adeo fetebat, ut ex ejus tetro odore tam Chirurgus quàm adſtantes in animi deliquium planè incidérent (*b*). Acrimonia aquæ forti comparabilis in glandulis cadaveris ſyphilitici (paucis poſt mortem horis tentabatur ichor) guſtu percepta eſt (*c*). Quàm tetrum & abominabilem odorem ſpargant membra gangrænâ correpta, ſi vires conſtent, & calor vitalis vigeat, nemo Chirurgorum non expertus eſt.

XXVII. Ex copioſè accumulatis rationum momentis apparet motum putrefactivum, ejuſque ſobolem, putridum tabum, naſci poſſe, vitâ manente, in ipſis partibus recluſis animalium; verùm ut omnis dubitandi occaſio amoveatur, evertenda eſt quæ ab impedito aëris acceſſu depromi poſſet objectio.

---

(*a*) Vandermye, de Morbis Bredanis pag. 14.
(*b*) Morton, apparat. curat. morborum univerſal. pag. 11.
(*c*) *Maſſon*, de carie oſſium.

XXVIII. Doctorum Hales, Pringle, Macbride experimentis edocti ſcimus non adventum aëris exterioris, ſed fugam interioris, putrefactionis negotium requirere. Et ſanè elementa non priùs à ſe invicem diſcedunt quàm nectens vinculum depoſuerint; nec putreſcit ſubſtantia, quin ſua elementa libera & ſoluta debitum motum conceperint. Porro aër noſtrarum partium primarium & præcipuum vinculum eſt. Addam carnes campanâ Boïlianâ, aëre vacuâ, exceptas citiùs putreſcere, quàm in aëre libero degentes per experimenta demonſtraſſe Macbride (*b*).

Neutiquam ergo ad partem putreſcendam aëris athmoſpherici acceſſus requiritur. Pluribus autem argumentis neceſſitatem fugæ aeris fixi, conſtitutivi, quæ fuga aſſiduè prægreditur putrefactioni, adſtruere otioſum foret.

XXIX. Poſtquam innotuit per analogiam neceſſitas putrefactionis fluidorum in cancro ſtagnantium, ejus exiſtentia obſervationibus indubitatis & inconcuſſis experimentis ſtruenda eſt.

---

(*a*) Eſſais d'expériences, pag. 113 & ſeq.

XXX. Quicumque praxim chirurgicam vel ſummis attigêre digitis, norunt in cancro tertii & quarti ſtadii, ſæpe ſæpius circa tumoris centrum, cava fetido, putri atque acerrimo ichore plena reperiri (*a*). Hæc jamdudum notaverant Deidier (*b*), Harris (*c*), aliique Scriptores Medici. Cùm paucis retrò annis de natura & phœnomenis cancri cogitarem, mihi ſeſe occaſio obtulit tumorem cancroſum ex deliberata mente tentandi.

Obſervatio prima.

Cancroſus mammæ tumor è ruſtica triginta-tres annorum nata, ceterùm ſana, reſectus fuit. Trium annorum ſpatio ita adoluerat tumor, ut doloribus lancinantibus & deurentibus, proximam rupturam minaretur. Dum adhuc loco ſtabat tumor, quædam

---

(*a*) Ideo ut plurimùm minus fetent latices putridi, ad quos aer non pertigit, quia aer internus, ob defectum ſpatii occupandi non ita ſe accuratè extricat, ut quædam ſui portio liquoribus putridis immixta non remaneat, quæ aliqualem elementorum cohærentiam ſervet. Hinc fit ut neque oleum fetidum, neque alkali pleno rivo in auras difflentur, & conſequenter ut minus feteant recluſi latices.

(*b*) Des Tumeurs, pag. 103.

(*c*) Differt. X. pag. 168.

ſpatiola minus renitentia quàm reliquus tumor, digito palpanti occurrebant. Hæc ſpatiola, focos vocabo, poſtquam tumor reſectus eſt, ſcalpello cautè aperui, ut laticem, quem Scriptorum fide nixus, me in his focis reperturum confidebam, quantùm poſſem colligerem. Quinque focos ſucceſſivè aperui pellucido & flaveſcente latice plenos, quem ſpongiâ, madefactâ priùs & expreſſá, non ſinè moleſtia abſorbui; & ad pondus drachmarum quinque in vitrum conjeci.

Præterea nudatum cute & adipoſo involucro tumorem minutim ſecui, ut fluidiores ſuccos emungerem: hos quoque ad pondus unciæ unius, & drachmarum quinque in vitrum excepi.

XXXI. Primi vitri tabum tripartivi; & fractionem alteram alkoole vini, acido vitriolico alterám tentavi; tertiam, paucâ aquâ admixtâ, ebullitioni ſubmiſi: ex diverſis his tentaminibus, quàm accuratiùs potui inſtitutis, coagulatio nulla.

Tertia tabi portiuncula, ut primùm igni admota eſt, vaporem verè alkalinum, ſi olfactoriis organis fas ſit credere, emiſit. Non abſimile exemplum habet

habet Becket (*a*), quod noſtro adjungam: *Expreſſimus*, inquit, *ſuccum tumoris cancroſi, cochleari exceptum igni ſuperimpoſuimus, moxque avolavit tenuis vapor....* &c. Etſi de natura *vaporis* nihil certi habeat laudatus auctor, hunc tamen alkalinum fuiſſe declarare videtur præceps fuga.

Eadem habita ſunt experimenta circa laticem ſecundi vitri. Hìc prædictis mediis quodam modo coactus eſt, attamen parciùs quàm aquæ amnii, cùm venenis mineralibus & igne tentantur: in hoc ultimo periculo caracter lymphæ, imperfectam fermentationem putridam orſæ, ſuſpicatus ſum.

Paucis abhinc menſibus noſtra hæc experimenta cum eventu prorſus ſimili iteravimus; nunc circa tumorem ſcirrhoſum cruris, nunc circa cancrum tertii ſtadii, de mulieris ex improviſo extinctæ mamma, octo poſt mortem horis reſectum: aliud adjeci periculum, quod in tempus omitto. Obſervatio ſecunda.

Nec ſolidas cancrorum moles inobſervatas dimiſi: hìc ſecanti ſcalpello

(*a*) Ex Richardo Guy, an Eſſay on the ſcirrhous tumours, pag. 46.

velut ſemicoctum cerebrum ceſſerunt, ibi cartilagineam duritiem oppoſuerunt. Color ſubſtantiarum tumorem conſtituentium non unus erat; albus, cineritius, citrinus, violaceus, ater, &c. hinc inde viſus eſt. Oculis perluſtratæ hæ moles, ſi quaſdam vaſorum laſcinias exceperis, vix organicæ viſæ ſunt. Harum fragmenta, paucis exceptis, odorem hepatis ſulphuris emiſerunt intra aquam ebullientem immerſa, quamvis id citiùs, illud tardiùs.

XXXII. Non ergo mirabimur omnia putredinis phœnomena in cancro occurrere: putredo omnia vincula partium animalium rumpit; humores, alioquin coagulabiles, cruorem, lympham, ovi albumen, amnii liquorem in acre & nullo porrò veneno coagulabile, tabum reſolvit (*a*); adipem colliquat, carnes, membranaſque emollit primò, deinde in mucum diluit (*b*); præterea princeps phœnomenôn putredinis, neque adhuc adultæ, eſt, ut ſupra diximus, expedire aerem (*c*). Cancer in tertio & ſubſequente ſtadio

---

(*a*) Haller ibid.
(*b*) Navier, ſur l'amolliſſement des os.
(*c*) Pringle, pag. 426, & Macbride paſſim.

emollitur [ §. 22 ], organiſmum exuit [§. 21 ], in mucidam materiem deinde faceſſit ; quapropter & excavantur ſupra deſcriptæ cavernulæ [ §. 30 ], & tabo implentur nullo veneno coagulabili [ §. 31 ], hominibus infenſiſſimo [ §. 39 ]. Intereà extricatur è tumoris compedibus aer, ac circa ejus ambitum diffunditur intrà extràve aufugiens.

XXXIII. Quanquam non ſit facile fugam aeris, dum adoleſcit cancroſa moles, invictè demonſtrare, de hac tamen non leve argumentum habeo, quod proferam : matrona ſecundæ obſervationis, plenâ, ut putabatur, valetudine extincta eſt. Cadaver ſecabatur paucis poſt mortem horis ; attamen telam cellularem, per tumoris ambitum diffuſam, membranam extimam pulmonum & ipſos pulmones ita plena & diſtenta extricato aere invenimus, ut hæc ſingula artificiosè inſufflata dixiſſes. Etſi aſſerere non auſim phænomenon hoc eâdem menſurâ dum matrona vivebat extitiſſe, non tamen abs ratione eſt conjicere eo ſe modo rem habuiſſe. Aliunde aeris extricationem è ſolidis fluidiſque animalium viventium, ejus fugam atque tranſitum è fixitatis ſtatu ad

elaſticam conditionem apertè declarant abceſſuum, ulcerum & ipſiuſmet cancri haud rara emphyſemata; bullæ aeris ex utriſque, cum pure aut ichore, expreſſæ; fetidiſſima ſpuma cum ſonitu ex oſſe putrido erumpens (*a*) &c.

XXXIV. Demum poſthabitis, quæ attulimus, rationum momentis, craſi verè putridæ virûs cancroſi, aſſenſurum quemque expertus confido, qui audacter, admotis cancro exulcerato naribus, tetrum, quem ſpargit, odorem hauſerit; periculum tamen noxâ non vacare monemus [ §. 39 ].

XXXV. Tabo, ſeu viru cancroſo non vultus, non color unus: id ex atro rubrum, cinereum, flaveſcens aut flavum, viride viſum eſt. Hæc coloris varietas in aliis hypotheſibus fortuita & inextricabilis, noſtram ætiologiam roborat: innumera enim comprobârunt experimenta ſubſtantias animales, loco clauſo putreſcentes, ſaniem primò ſubrubram emittere; quæ ſi aeri exponatur, fuſca, nigra, flava, & ſub finem putrefactionis, viridis evadit.

---

(*a*) Hallerus ibid. ex Valentino.

XXXVI. Si rectâ viâ inceſſi, inconcuſſè probatum eſt virus cancroſum eſſe ipſiſſimum tabum ex omni putrefactione animali reſiduum; cui nunc ulterior aeris extricatio; nunc expeditior elementorum pugna, atque analogorum conjugatio deeſt. Etſi de virûs cancroſi energia nihil poſſimus ſtatuere, quod omnibus numeris abſolutum ſit, tamen aſſerimus confidenter, id eò ferociùs fore, quò calor ſuæ ſcaturiginis major extiterit: languente enim calore ægrè rumpuntur vincula, quæ moleculas ſubſtantiæ putreſcendæ nectunt; operosè à ſe invicem diſcedunt ſolutæ moleculæ & operoſiùs ſibi occurrunt, quæ conditiones abſolutæ neceſſitatis ſunt ut paria paribus coeant, & hinc alkali volatile, illinc oleum fetidum conſtituant. Porrò duo hæc entia, quæ unita mixtum quoddam iners & vapidum efformabant, nunc, à calore disjuncta, hirſutas, acres, irritantes, cauſticas atomos ſuppeditant, quibus tota cancroſa clades abſolvitur.

XXXVII. In refellendis iis qui virus cancroſum acidum eſſe volunt, non immorabimur: vanâ imagine veri, etiam dum veritatem experimentis

captabant, deluſi ſunt. Dicitur terra cum hoc viru efferbuiſſe ; quid inde ? vel terra hæc verè abſorbens erat, & proinde non mirabimur ſpeciem efferveſcentiæ exhibuiſſe, dum ſitiens humidum hauriebat; vel ſalino-terrea, & vera efferveſcentia potuit contingere, dum acidum terræ alkali volatile virus cancroſi arripiebat, aut ſalis ammoniaci, viru immixti, acidum debilius potentiori terræ acido fugabatur. Quin imò legitur cancroſum virus ſyrupo violaceo colorem rubrum intuliſſe : quis porrò non videt exiſtentiam acidi nudi, cujus præſentiam hic color ſupponit, odore, fetore & ceteris tabi cancroſi qualitatibus radicitus everti ? Aliunde experimenta pluries repetita, & noviſſimè à D. Guy (*a*), teſtantur lympham pellucidam è tumore cancroſo exudantem cum acido vitriolico efferbuiſſe. Hanc efferveſcentiam, licèt ſubobſcuram, noſtra experimenta [ §. 31 ] prodiderunt.

XXXVIII. Antequam finem faciam diſquiſitioni in virus cancroſum,

---

(*a*) Vide ad not. paragraphi XXXI citatum Opus.

juvat perpendere nùm virus hocce hereditarium atque contagioſum jure habeatur.

Maximam ægrorum cancro laborantium partem parentibus qui hoc malo immunes vixerunt vitam debere nemo inficiabitur. Pauci è turba parentibus hunc morbum paſſis nati ſunt: certè primi ordinis ægros hæreditariâ labe infectos nemo ſanus dixerit. Ceteri hac labe æquè immunes mihi videntur: etenim cùm huc malignitatis devenit cancer, ut humores omnes inficiantur, quam conditionem præſupponit nativa contaminatio, valde dubito ægrum his in anguſtiis verſantem generationis negotio utiliter incubuiſſe unquam. At detur parentes cancro & cancroſo habitu laborantes fetum edidiſſe. Ad ſummum nati fluida putridâ craſi peccabunt, quam naturalis juniorum animalium ad aciditatem propenſio emendabit. Ergo & in hac hypotheſi impotens erit hæreditaria labes in cancris natorum reproducendis. Verùm urget aliquis *Boërrhaavium* noviſſe familiam in qua omnes certo ætatis termino fiebant icterici, tandemque nullis remediis cedente malo, hydropici peribant. Secabantur cadavera & cuique

hepar ſcirrhoſum inveniebatur. Salvâ magni viri reverentiâ, crederem vitium hocce hæreditarium ſolidorum compagi hæſiſſe : nam quædam organa peculiarem & quaſi propriam ſedem cancro præbent [§. X] ; hepar hujus mali valde obnoxium eſt & frequenter eo afficitur. Scimus aliunde peculiares conformationes proprias & hæreditarias eſſe certis familiis, imò populis integris. Ponamus nunc primum Boërrhaavianæ familiæ parentem, talem hepatis conformationem habuiſſe quæ concipiendo cancro maximè idonea eſt ; potuit certè hanc filiis tradere ; potuerunt ergo & ſingula ejus familiæ individua cancro jugulari, etiam inculpatâ hereditariâ labe cancroſâ. Non ergo cancroſum virus à parentibus ad natos tranſmittitur.

XXXIX. Quod ad contagium virûs cancroſi attinet, id ſanos inficere poſſe, tùm externè applicatum, tùm internè deglutitum, fatendum eſt. Cum aere, ſaliva, injeſtis, hauſta cancroſa miaſmata putridam fluidis & ſolidis craſim conciliant : ſi, humoribus hâc labe peccantibus, ſororient glandulæ & indurentur, indubium eſt has faciliùs in cancros degeneraturas eſſe, quàm

ſi æger euchymis humoribus valuiſſet.
Æquè certum eſt per immediatum contactum transfuſum virus poſſe cancroïdeis ulceribus anſam præbere. Hoc infortunium, apud *Tulpium*, legimus accidiſſe viro, qui, uxorem cancro laborantem allevare ſtudens, cancroſam mammam ſuxit, & cancro, circa gengivas maxillæ inferioris nato, cofectus periit (*a*). Eamdem expertus eſt calamitatem Chirurgus Londinenſis Noſocomii ſancti Thomæ (Smith) qui cùm cancrum occultum extirpaſſet, pellucidum humorem, quo veſicula in mamma plena erat, auſus eſt deguſtare; ſapor verò hujus fetidiſſimi acerrimique humoris adeo linguæ inhæſit, ut tandem inſuperabili nauſeâ tabidus factus fuerit & extinctus. Aliud extat exemplum de Medico *Bellenger*, cui, poſt uxoris ex cancro exulcerato obitum, virulentus odor ſemper in naribus ita manſit, ut tandem & is confectus fuerit (*b*).

XL. Proprium de cancroſi virûs contagio experimentum hìc recitabo: Obſervatio tertia.

(*a*) Obſ. Med. lib. 4, pag. 173.
(*b*) Vide duo poſtrema exempla a ud Harris, Diſſert. Med. Chir. pag. 168.

Sumpſi drachmas duas circiter virus è cancroſa mamma expreſſi [ obſ. ſec. ] & vulnuſculo circa dorſum canis inflicto, quantum potui, ope ſiringis in circumfuſum textum cellularem immiſi. Deinde emplaſtro adhæſivo & faſciis vulnus obturavi accuratiùs. Tertiâ die faſcias removi : jam valde fetebat ulcus, retractâ cute dehiſcens, atro violaceum ; ejus ambitus emphyſemato - ædematoſus compertus eſt. Rurſum eodem emplaſtro vulnus occluſi. Secunda hæc deligatio poſt quadraginta octo horas remota eſt. Gravia tunc vigebant ſymptomata ; tota cutis à capite ad caudam, emphiſemate œdematoſo diſtendebatur ; ichor parcus, ſubniger è vulnere manabat ; micabant oculi, urgebat ſitis, & clangoſas voces edebat animal. Ulteriùs obſervandi factitii morbi phœnomena occaſionem mihi ſubripuit famula, quæ, tàm miſeratione mota, quàm fetore hoſpitis pertæſa, patientem, plagâ pretioſum, in latrinam dedit præcipitem.

Anniſus ſum probare virus cancroſum non differre à tabo putrido. Nulla experimenta, nullas obſervationes, quòd noſtræ opinioni adverſentur,

omiſi aut diſſimulavi. Si omnem dubitandi occaſionem non amovi, ſaltem probabilitatem attigiſſe mihi videor. Huic opinioni ſperamus eò libentius aſſenſuros eſſe æquos rerum judices, quòd ex eſſentia morbi, atque è certioribus inſtitutis œconomiæ animalis, quaſi ſuâ ſponte, fluat, quòdque enodandis ſingulis cancri phœnomenis uberrimè ſufficiat. Huic phœnomenorum enodationi proxima dicatur ſectio.

---

*Virûs cancroſi effectus rimari, atque explanare.*

XLI. Effectus virûs cancroſi ſunt locales aut generales; nimirùm, vel partem laborantem tantummodò divexant, vel totam œconomiam infeſtant. De utriſque, à primis ordiendo, agam. 1.° Cancroſum virus, cavernulis per tumorem diffuſis incluſum [§. 30], partes quas tangit non uti pridem eliſas, pungit, vellicat; hinc dolor, plus minuſve profundus, pro ichoris ſede; Hinc ex natura ſtimuli, dolor pungens, deurens, lancinans, & calor acris, cancro quaſi individuus. SECTIO TERTIA.

2.° Partes quibus coercetur virus

in conſortium putredinis trahit: quod enim paſtæ, putà farinæ ex aqua ſubactæ, fermentum, id fluidis ſolidiſque animalium partibus putridus ichor eſt. Hanc fermenti proprietatem declarat gangrenæ, à cauſa externa, putridorumque ulcerum diffuſio; putridi tabi reſorptionem concomitantia phœnomena, &c. Hanc demum multis evincunt experimentis viri celeberrimi (*a*), quibus conſtitit ab aliquot lineis fili putrido tabo imbuti putrefactivum motum inſigniter promotum fuiſſe.

XLII. 3.° Tumoris ſuperficies ſcabra fit: quò integrati viciniora ſunt vaſa, eò uberiorem fluidi influxum excipiunt; porrò cùm dolor ex œconomiæ legibus humores ad partem laborantem turmatim advocet, non mirum quædam vaſa aut vaſorum ſegmenta præ aliis diduci ac ingurgitari; hinc nodoſitas atque ſcabrities. Huic ſuccenturiat nodoſitatis cauſæ mollimentum toties memoratorum ſpatiolorum, quorum contenta materies in mucum abit, dùm vicinæ partes, priſtinam ſuam duritiem retinentes, prærupta ſepta tangenti digito offerunt.

(*a*) Pringle, exper. 18. Macbride, exper. 120.

XLIII. 4.° Haud infrequenter in ambitu cancroſæ molis ſororiant cancri minores ſecundarii : in cancro mammarum ferè ſemper glandulæ axillares ; in cancro faciei, glandulæ maxillares tument, indurantur, & in cancrum verum degenerant. Hi ſecundarii cancri à primitivo multùm diſcrepant ; putrefactivam enim craſim ſub ipſo exortu ſuo gremio fovent. Nam debentur reſorpto viru cancroſo, per textum cellularem in vicinas glandulas delato, has irritanti, & uberiorem in ipſas fluidorum influxum, infarctum & obſtructionem, propter eretiſmum, qui putridum aculeum comitatur, naſcituram, molienti.

XLIV. 5.° Intra tumorem recluſum cancroſum virus ſenſim ſuperſtratam cutim erodit, & minimis oſtiolis pertundit, quibus extùs guttatim effluat. Creſcunt eroſione foramina, & quidquid fluidioris habent, ipſis proſpicientes cavernulæ, evomunt. Tunc remittuntur dolores & vanâ ſpe eriguntur ægrotorum animi ; mox enim ingruunt ſæviora ſymptomata, ob datas erupturo aeri portas, cujus fuga immaniùs ſævire putredinem ſinit. Septa inter minores aperturas poſita

eroduntur, & ex pluribus unicum efformatur ulcus. Quò majus aeri interno panditur oſtium, eò citiori pede progreditur corruptela, & dolor exacuitur: nàm molleſcit durities cancroſa inter putreſcendum, & nervi, dudum eliſi, ſublatis potentiis comprimentibus naturales diametros recuperant; unde & latiores ſuperficies putrido aculeo objiciunt, & acceptas impreſſiones faciliùs ad *ſenſorium* vehunt: hinc dolores intenſiores, & ut ita dicam, diffuſiores.

In enodandis labiorum ulceris cancroſi inverſione, plagæ coloribus variis, vaſorum varicoſâ diductione non immorabimur; horum ratio & cauſæ cuique obviæ ſunt. Ad parcum jàm quem cancroſa moles fundit ichorem properamus devenire, dignum ſanè acutiori ingenio phœnomenon.

XLV. Omnia ulcera, à quibus affluxus exulat, parcum fundunt ichorem; gangræna ſenilis adeo parcum diffundit, ut illi *ſiccæ* nomen inditum fuerit.

Nec mirum, hæc ulcera id tantum emittunt humidum, quo madebat pars ante exulcerationem. Non aliter cancro evenit; id ſolum tabum ſuppeditat,

quod ex ſui ipſius diſſolutione depluit: adventitii enim fluidi effuſioni obſtat ſuorum plerorumque vaſorum immeabilitas. Amplæ humorrhagiæ, quæ ſe quandoque addunt cancroſo ſtillicidio, textui cellulari cancroſam molem ambienti referendæ ſunt. Ex noto hoc humorrhagiarum fonte deduces cur uberiores contingant quando moles cancroſa exeſa eſt, quàm hac perſtante integrâ, licèt undequaque exulceratâ. prædictæ cauſæ parci ichoris cancroſi proventûs adjungendus venit eretiſmus, quo manaturo tabo porta clauditur, aut ſaltem angûſtatur.

Huic, pari jure, eretiſmo adſcribes ſinus, cuniculos, virûs cancroſi reſorptionem, humorum contaminationem, & aſpectum ſtrictum quem patientes præ ſe ferunt, ſi cancer mammam occupaverit, in collo, facie, brachiis, ſcapulis vicinis, in ſede mali potiſſimùm obſervandum. Poſt reſectum è mamma cancrum & vulneris cicatriſationem, adeo immanem, circa præcordia & thoracem, ſpaſmum renatum vidi, ut catenis ferreis ſe ſtringi clamitaret ægra: die decimâ-quartâ à diri hujus ſymptomatis recrudeſcentia convulſa periit.

XLVI. 7.° Conſtans obſervatio docet ex imo cancroſo ulcere nunquam aliquid boni puris manaſſe, licèt labia ulceris puriformem materiam naribus gravem fundant. Cur porrò nunquam bonæ indolis pus expuat ulcus cancroſum is intelligit qui naturam puris perſpectam habet. Pus enim eſt humor homogeneus, à naturalibus non multùm abludens, ſuccis ſeroſo-lymphatico-oleoſis conflatus, in quos rurſum forſan reſolvi poteſt; omnem præſentis corruptelæ ſuſpicionem recuſans, at citò, ſi adſit putridum fermentum, aut in loco calido ſtagnet, putredinem concipiens. Nùm ergo luce clarius eſt ne unam quidem boni puris procreari poſſe guttulam; & ſi procrearetur bonum pus, nùm evidens eſt id in putre tabum mox abiturum eſſe. De putrida ſcaturigine quis purum & dulce liquidum hauriri poſſe ſibi perſuadebit?

XLVII. 8.° Quanquam cancri *radices*, ut aiunt, à viru cancroſo originem non trahant, has tamen inter virûs cancroſi phœnomena recenſere neceſſum duximus. De his nihil, quod ſciam, meminit docta antiquitas. Ea inter avellendam eſcarrham è cancro

cauſticis curato Domino *Gendron* ( *a* ) innotuere primùm; qui novitate rei ita perculſus eſt, ut has genuinam cancri eſſentiam conſtituere aſſere non dubitaverit. Exinde omnes ferè Scriptores. vel aliorum fide, vel propriâ experientiâ freti ( *b* ), radices cancro eſſentiales eſſe voluerunt. Quid de his appendicibus tenendum ſit, paucis pandam.

XLVIII. Moles dura, quoad maximam partem liquidis vitalibus impervia, toto continua nequit in corpore animali conſiſtere, quin vaſorum lambentium & advehentium ingurgitationes cauſet. Si ingurgitatio ſanguiferis majoribus advenerit, ea, retro pulſo ſanguine, qui inter obicem & huic viciniorem ramificationem ſtagnabat, in ſeſe redeunt; ex cavis ſolida fiunt, & ligamentorum naturam induunt, aut ſaltem mentiuntur. Si in vaſa exanguia obſtructio inciderit, cùm ope-

( *a* ) Recherches ſur le cancer.

( *b* ) Hildanus, obſer. 84, cent. III. Exiſtentiam porrò harum radicum negatam lego à domino Gataker Chirurgo Anglo. Hi de radicibus veris; de ſpuriis autem, ſeu vaſis atro ſanguine refertis meminêre Galenus, Comment. in Aphor. 38; Ætius, cap. 43, & multi alii.

roſiùs ſeſe à gravante ſarcina liberent, fortè retropulſo fluidiore latice craſſiorem ſtringent atque aſſervabunt. Quoquo modo res agatur, & hæc quoque vaſa capillaria ligamenta referent: nervi ob ſuam tenuitatem è radicibus cancri mihi videntur eximendi. Hac ætiologiâ ducti, non mirabimur filamenta dura, alba, denſa, à cancro ad partes vicinas protendi (*a*).

Poſtquam radicum nomen dictis filamentis inditum eſt, in proclive erat fingere reſectum cancrum ex relictis radicibus de novo pullulaturum. Hanc repullulationem exemplis unitis comprobare ſibi viſus eſt bonus Van-ſwieten (*b*). Quid in hac opinione veri, quid falſi ſit extricare non levis momenti eſt. Id quoque aggrediar; ſi minus laboris eventus, ſaltem conamina laudabuntur.

XLIX. Putridum tabum, quod cancro ineſſe demonſtravimus, partes quas inficit ad propriam indolem attrahere probatum eſt. Eæ partes quò vita languidiore potiuntur, eò minus putredini reſiſtunt. Reſecto cancro,

---

(*a*) Gendron, opere citato.
(*b*) In Aph. 504.

adices quod recepere putredinis prin-
ipium ſervant. Cúm poſt amputatio-
em vulnus inflammatur ac caleſcit,
æ propagines citiori greſſu ad putre-
inem vergunt quàm ceteræ partes,
ſana conſtitutione minus alienæ; &
um hæ reliquæ partes intra naturæ
erminum remanent, illæ, nimirum
adices, putreſcunt ſeu cancroſæ eva-
lunt, atque aut cancrum renovant,
ut ulcus cancroïdeum effodiunt.

Verùm enimvero cancroſos tumores
radicibus, veluti rami ex trunco
ullulare œconomiæ legibus relucta-
ur: vaſcula enim radices efformantia
aturale robur, propriam tenacitatem,
mò & organiſmum amiſerunt; & cum
acultate vegetandi, proprietatem pul-
ulandi exuerunt. Ultima ipſis partium
nimalium facultas tantùm reſtat,
empe poteſtas in putre tabum abeun-
di. Ergo celebrium virorum aſſertio
vel metaphorica eſt, & vera; vel
ſenſu proprio accepta, & omnino
falſa, imò abſurda.

Ex obſervationibus colligitur has
radices raró admodum occurrere, &
annoſiores tantum cancros comitari.
Ultro tamen crederem tenuiſſimas
própagines ſæpius intereſſe quàm vul-
gò creditur.

Cùr porrò adeo multæ cancri exci ſiones, maturè celebratæ, ſuccedant invitis quæ ſuperſunt radicibus, re ipſa indigitat : quando vetuſtior ex tirpatur cancer, his radicibus ſtipatus eæ jam putrefactivâ labe peccant, & conſequenter putridæ craſi anſam præ bere valent: cùm vero juniores reſ cinduntur cancri, dictâ tabe non vi tiantur relictæ radices ; unde null prorſus in iis ad cancrum renovandun energia. Hinc elucet cur, quandonan & quibuſnam in circumſtantiis *niſi cun radice & ſemine integrè extirpari quea* (cancer), *aſperetur, ad interiora re currat, alios generet & factos augeat* (*a*)

L. 8.° Inter dira cancroſi virû phœnomena, principatum obtine eroſio, quâ ulcus circumquaque eden do progreditur. Dolendum ſanè grav hoc phœnomenum à nullo Auctorun dilucidatum fuiſſe : ſinguli inaniun vocum fucatos contextus mechanica enodationi ſubrogârunt, dictitante nimiùm confidenter ideo ſerpere can crum, quia ichor quo imbuitur, acris corrodens, cauſticus eſt. Quanquan non mihi perſuadeam me inſignen

---

(*a*) Boerrhaave, Aph. 503.

nc ſolviſſe nodum, tamen quæ ſe-
lâ obſervatione, & longâ medita-
ne didici proferam.

LI. Organa putrefactione occupata
imò molleſcere, deinde organiſmum
ittere, tandem in mucilaginoſam
re pultem ſupra dictum eſt [§. 24].
tridam eſſe cancri conditionem pa-
er probatum [ibid.]. Ergo tumoris
ncroſæ portiunculæ, hanc degene-
ionem paſſæ, irruentibus per ſeg-
nta vaſorum integra fluidis neque
ebunt viam præbere, cùm orga-
mum amiſerint; neque obſiſtere,
n jam emollitæ nativo robore ſpo-
æ fuerint. Ergo pars vaſorum emol-
& corrupta, fluidorum impetu
a, à portione eorumdem ſanâ, aut
em à ſana conſtitutione non æquè
na, reſcindetur & ſaniei immixta
ulcere deliteſcet, & ulteriùs pu-
ſcet. Virus cancroſum quodcunque
cit in ſuæ ſimilem malignitatem
vertit. Emollientur ergo & cor-
pentur rurſus vaſorum extrema
quibus corrupta particula modò
iſa eſt. Ergo, ſi unâ eâdemque vice,
nis corruptela amoveri nequeat,
eſinenter ſerpet eroſio.

.° Ex præmiſſa theoria facilè erui-

tur cur nunc tardo, nunc præcipi
greſſu ſerpat eroſio? cur ex pravo r
gimine, ab aucta inflammatione vir
ſibi pariat? ideo inflammatio eroſi
nem incitat, 1. quia animalia corpo
vitâ orbata, calori aeris intra trige
mum-ſecundum & nonageſimum-ſ
cundum gradum thermometri Fahre
heitiani conſiſtenti ſubdita eò citi
putreſcunt, quò calor major eſt int
definitum terminum. 2.° Quia au
inflammatione, creſcit vis fluidoru
in corruptas & conſequenter impe
vias organorum portiones arietantiu
Inde pariter deducitur ratio cur q
ſcirrhus cordi eſt proximior, & q
plura habet vaſa, tum ſanguinea, tu
nervoſa, caloris inſtrumenta, eò p
periculi inſit ne in cancrum abeat a
putridum, ſeu tertii & quarti ſtad
& ſi abierit, cur eò ferociùs ſævi
Hac ratione multiplici nunc cita nu
tarda erit eroſio. Pravi regiminis
cancrum imperium nunc quiſque p
ſpectum habet; & facilè expromet
adeo inimica ſint exercitia, cibi,
tûs, medicamenta, &c. calefacien
cancro laborantibus; quare reſe
cancro, ſi fomes putridus quantu
cunque ſit, relinquatur, res ægri p
niciore pede in pejus ruant.... &c.

10.° Ne quis tamen ex poſita theoria inferat debere, acerrimâ ſuâ ſanie ad vivum uſque eroſum, cancrum ſuis ſe viribus enecare: nam dum putrefacta hinc portiuncula diſcedit, illinc alia putreſcit, & proximam ſibi parem conditionem molitur. Aliquando tamen integra abſcedunt fruſtula, ſed non frequenter (*a*). Si ſimul totalis cancroſæ eſcarrhæ ſeparatio contingeret, nullus dubito quin bonæ indolis ſuppuratio & ægri ſalus ſecuturæ eſſent, modò coexiſtens cancroſa diatheſis victricibus expugnaretur auxiliis. Exiſtimo hoc mechaniſmo abſolvi ſpontaneas cancri curationes, quarum hiſtorias aut legiſſe aut audiviſſe confuſè recordor.

LII. 11. Serpente nihiloque parcente eroſione, ipſa oſſa corroduntur, areſcunt & friabilia facta, quaſi ſponte franguntur.

Portentoſa hæc phœnomena Chirurgorum Pariſienſium exercitus dum elucidare laborat, virus cancroſum oſſibus illatum arguiſſe ad gloriam artis ægrorumque commodum eſſe ſatis

---

(*a*) Juncker, Opere citato, pag. 321.

videtur putaſſe (*a*). Inter eos *Loviſius*, inexhauſtâ loquacitate famoſus, proprio ingenio diffiſus, M. A. Severini explanationem, ipſo phœnomeno obſcuriorem, renovavit, quam, dum in vernaculum ſermonem verteret, miſerè deturpavit (*b*). Nodum inſolutum dimiſit *Lecat*. Ideo ad ſcopum non attigiſſe Auctores nobis viſi ſunt, quod non attenderint dum cancroſum virus vagâ objurgant querimoniâ, eadem hæc oſſium vitia morbis omnibus putridis chronicis, putà hecticæ, tabi, rachitidi, ſcorbuto, venereæ lui, &c. adeo crebrò adjungi, ut vix invenias chronicas ægritudines putridas, hoc exulante oſſium vitio; & nunquam offendas hæc oſſium vitia, quin putrida craſis œconomiam occupet. Cauſa ergo in his ſingulis præſens arguenda venit, quæ cauſa, ſeu ſtragis artifex, nihil aliud eſt quàm ipſa putrida craſis.

12. Caries vel localis eſt, & putrido ichori, quo oſſa ſubjecta madeſcunt, debetur; vel generalis loco quovis, à

(*a*) Ledran, Mémoire ſur le Cancer, tom. III de ceux de l'Academie Royale de Chirurgie.

(*b*) Eadem volum. Hiſtoire de l'Académie de Chirurgie.

fomite

ſomite diſſito, ſita, & diatheſi putridæ univerſali referenda eſt. Oſſa, propter remiſſiorem vim vitalem, ægrè ſe à putridis miaſmatibus liberant, horumque gluten, ob quietem qua torpet, facillimè fomiti putrido obſequitur. Hanc ob ſegnitiem partium oſſearum, humores putridi per oſſa lentè vagantes mox gluten terreas moleculas ferruminans ſuâ tabe inficient. Porro gluten putre omni adhæſivâ facultate ſeu vinciendi poteſtate orbatum eſt. Aliunde aer, præcipuum cohæſionis inſtrumentum, à primo putrefactionis momento jugiter avolat, & hinc cauſa phœnomeni altera, quæ primæ haud infirmam fert opem. Pars terrea à compedibus, glutine ſcilicet, ſoluta, partim reſorbetur, partim in exeſo oſſis cavo remanet; quæ ultima conditio cariem conſtituit.

14. Fragilia fiunt oſſa, nunc à carie exedente quampiam cylindri oſſei portionem, tum externam, tum internam; nunc à ſola arefactione, ſive elementorum diſſociatione, abſque carie. In primo caſu quæ ſupereſt cylindri oſſei craſſities ponderibus ſublevandis, nixibus edendis aut ipſi vi muſculari ſuſtinendæ impar, loco carioſo rumpitur.

In ſecundo, extricato & avolato, ob putrefactionem, aere, colliquato & reſorpto glutine, quamvis elementa terrea eumdem ſitum & aſpectum ſervent, ut in oſſe cremato contingit, cohæſio tamen cum nectentibus mediis aufugit, & oſſa propter defectum contiguitatis inter elementa conſtitutiva terrea, è quibus maximè conflantur, friabilia facta, minimo nixu hìc illic franguntur (*a*).

LIII. 14. Quamvis vaſa magìs quàm cetera pleraque organa putrefactioni reſiſtant. dehiſcunt tamen colliquata [§. 24]; unde hemorrhagiæ quandoque lethales, potiſſimùm ſi cancer uterum majoribus vaſis irroratum, aut mammam occupaverit: has compeſcere eò difficiliùs eſt, quòd aliquando ad ſanguinis ſcaturiginem auxilia externa pertingere non valeant, quòdque, dum fons ſùb manu eſt, compreſſione,

---

(*a*) Hanc oſſium fragilitatem atque, ut aiunt, friabilitatem accuratiùs evolvimus in peculiari Opere *de mollitie oſſium morboſa*, mox in lucem prodituro. Ibi, retuſis, fractiſve acidorum aculeis, horumque fragmentis in chymicas officinas pulſis, ut inibi experimentis *in vitro* inſerviant, ut ſolent, ſingula oſſium vitia ex putrida diatheſi humorum pleno rivo derivamus.

liquoribus ſtypticis, &c, peſſimè irritetur cancer. His adde hoc cancri ſtadio ſanguinem putrefactione colliquatum quaſi incoercibilem eſſe, propter adverſam, quâ tunc fœdatur, ſuorum elementorum incohærentiam atque tenuitatem.

Dum hæc intùs geruntur, cancroſi tabi portio venulis eroſis & textu cellulari reſorpta maſſam humoralem inficit. Hinc effectus interni (*a*): febris naſcitur atque mox *lenta* evadit; cutis decoloratur, areſcit, flaveſcit, ardet; maxima functionum pars aut læditur, aut aboletur, & æger marceſſit. Perſevarante tabi cancroſi reſorptione, febris peſſimæ indolis, *cancroſa*, *hecticam* caloris gradu vincens, incenditur, quæ uno quaſi tenore ægrum urget. Poſt longam inappetentiam redit quandoque appetitus, famis caninæ æmulus; quod phœnomenon morbis omnibus ab acredine putrida natis valde familiare eſt. Patiens, non abſque colicis doloribus ventoſis & teneſmo, fetidiſſimas alvinas dejectiones, gravis

(*a*) Non potui effugere quin externis virûs cancroſi effectibus aliquid de internis, luciditatis causâ, admiſcerem.

ipſe naribus, deponit; urinas olidiſſimas, rubras emittit, quæ albeſcunt refrigeratæ, depoſito ſedimento rubro, quod maxima parte terreum eſſe obſervavi. Tandem diarrhœæ & ſudores fetidiſſimi colliquativi agmen claudunt. *Febris cancroſa*, multorum malorum parens, ægerrimè expugnatur, cùm diatheſi putridâ promoveatur, quam viciſſim ipſa promovet, & hâc perſtante omnia ad fatalem terminum ruere neceſſum eſt.

16. Eodem fonte, quo prædicta phœnomena, manat eretiſmus: humores, quantùm ſua cuique indoles ſinit, ad cancroſam acrimoniam devoluti compungunt, irritant ſolida, eò acutiori ſenſu prædita quòd mœrore, animi anxietatibus, inſomniis, atque medicamentis debilitata, irritabili vi exercendæ aptiora facta fuerint: hæc totius machinæ morboſa irritatio, *ſpaſmus*, *eretiſmus*, aut *cancroſus habitus* audit. Hic habitus ægrè admodùm debellatur, &, hoc præſente, nulla ſperanda ſalus. Ipſe enim incoercibiles ingurgitationes, mox cancroſas futuras, producit; & aliunde ſuâ præſentiâ teſtatur omnem œconomiam animalem labe cancroſâ vitiari, cujus mun-

dificatio humanos conatus hucuſque ſuperavit. Ex hoc cancroſo eretiſmo, quatenus ſigno diagnoſtico, eruitur ratiocur quædam deſperatæ exciſiones fauſtum habeant exitum. Eretiſmus, præcipua prognoſtici baſis, meo judicio nimiùm negligitur; eo prorſus inconſulto, fertur judicium, haud dubiè magìs caducum quàm ſi ex ſolo corporis habitu, ferè inconſulto tumore aut ulcere, depromptum eſſet. An ab eadem morboſâ irritabilitatis vi ſuſcitatâ petenda ratio, cur mulieres, & inter eas, hyſtericæ, viri hypochondriaci, meticuloſi, non ſpretâ tamen naturali eorum ad acrimoniam putridam propenſione, frequentiùs cancro laborent, & magìs periclitentur, eo nato, quàm ceteri homines, periti videant? an-non ideo bruta, licèt obſtructiones noſtris ſimiles patiantur, rariùs & ferè nunquam cancro lethali laborant, quòd eorum vis irritabilitatis, quæcunque ſit, ſegniùs incitetur, propter immunitatem animi pathematum, quibus homines, & præ ceteris hypochondriaci, anguntur.

18. Aucto eretiſmi aculeo, dum patiens ad tumulum properat vehementiùs divulſi muſculi inordinatè ſe con-

trahunt, & motus convulſivos aut veras convulſiones exſequntur. Huic tamen peculiari convulſionum cauſæ adnumerandæ ſunt aliæ vulgares, quæ & hìc quoque locum habere valent, quales ſunt dolor atrox, hemorrhagia, &c.

Ad cancroſum habitum pertinere pariter videntur præcordiorum anxietas, cordis palpitatio, dolores colici, diarrhœa, alvus ſtrictior, iſchuria, diabetes & alia accidentia, quæ alternè & ſinè norma ægrum occupant.

Tandem cunctis everſis functionibus, accedit extrema macies, quam ultima tam ſolidorum quàm fluidorum putrefactio comitatur; franguntur radicitùs vires; intercurrunt lethales hemorrhagiæ atque lipothymiæ, &c. Invaleſcunt intereà effectus locales, & inter eos dolor omnium atrocior. Hæc malorum caterva, poſt ultimas miſerias diu toleratas, diros inter cruciatus patientem demum jugulat.

*Poſſibilitatem cancrum ſanandi medicamentis tum internis, tum externis, certis limitibus coercere.*

LV. Ut intelligantur quæ circa hujus propoſitionis dilucidationem dicenda veniunt ſtatutorum cancri ſtadiorum [§. VI & ſeq.] ratio habenda eſt. SECTIO QUARTA.

Primi ſtadii cancer reſolutionis capax eſt ſæpiſſimeque, tum natura tum arte, reſolvitur. Ejus therapeiam utpote omnibus obviam prætermitto. Secundi ſtadii cancer nunc reſolvitur, nunc prorſus non: incipiens &, ut ita dicam, junior medicamentis aperitivis, tum mechanicis, tum phyſicis obtemperare ſolitus eſt; adultus, omnem medelam reſpuit. Sed quis terminus à juniore ſecundi ſtadii cancro adultum ſeponit? Hunc prodidit autopſia; eſt nempe meta hæc ille tumoris ſtatus in quo ſolida talem paſſa ſunt organiſmi jacturam qualem reparare valeant. Hunc ſtatum meritò comparaveris cum gangrena eo temporis puncto quo

ſolidæ partes, ſi medicamenta preſtò ſint, poſſunt ad vitam redire, quoque prætergreſſo, ſphacelo corripiuntur immedicabili. Sed urges, Quâ notâ ſe prodit fatalis hic terminns? Fateor equidem me nullam noſſe, quæ certi & conſtantis ſit uſûs. Fallax quæ ex tumoris duritie, quæ ex ejus antiquitate, ex pertinacia, ex amiſſa aut perſtante ſentiendi facultate derivatur. Intra vitalitatis terminos poſitus cancer ſecundi ſtadii, ob ſuum, adhuc perſtantem, organiſmum, eadem admittit medicamenta quæ cancer primi ſtadii. Hìc confert hemorrhoïdum aut menſtruorum fluxum reſtituere; humorum viſcoſitatem & ſtaſim, ſolidorum ſegnitiem, diluentibus, emollientibus, attenuantibus, ſtimulantibus, evacuantibus medicamentis, diætâ & exercitiis expugnare. At ſibi caveat Medicus; æqua medicamentorum activitas ubi cum cancro mercatur ſtrictiſſimis coli betur anguſtiis: ea enim oportet inertia tumoris cancroſi vaſa congruè ſollicitent, alioquin inefficacia forent; neque plus juſto excitent, ne irritationem, eretiſmum, humorum affluxum atque inflammationem in ægrorum perniciem promoveant. Omne

certè tuliſſet punctum qui lubricam hanc medicamentorum menſuram inveniſſet, & ſpeciali caractere deſignatam, alios docuiſſet inſtituere. Propter hujus regulæ defectum, ſemper infida, ſæpe noxia & quandoque lethalis eſt medicamentis tentata cancri ſecundi ſtadii reſolutio. Uno verbo, tumor cancroſus ſecundi ſtadii incipientis, ſeu organiſatione ſanâ nondum exutus medelæ cedit; & huic competunt *ſpecifica* tum antiqua, tum recentiora, quæ hìc enumerare mihi mens non eſt. [§. 17]. Tumorem cancroſum ſecundi ſtadii provectioris, ſeu tumorem qui organiſmum depoſuit, neque credo medelâ medicamentoſâ qualicumque victum fuiſſe nunquam, neque quemquam œconomiæ peritum malâ fraude fictis curationibus credere poſſe arbitror.

Et ſanè medicamenta non agunt niſi agantur: porrò vaſa tumorem cancroſum perreptantia, neque advenientes ſuccos medicamentis fœtos, recipere, propter extremam obſtructionem quorumdam canalium, & ceterorum obliterationem; neque, ſi reciperent, in continuos tubulos agere valerent, cùm parietes ipſorum natale robur,

nativam cohæſionem, inceptæ aut adultæ putrefactionis vi amiſerint. Quam ponimus cancri conditionem impermeabilem & inorganicam jamdudum declaraverat, ſurdis canens, *Gendron*, inquiens, *cancrum non ulceratum eſſe totum quoddam compactum, indiſſolubile* (*a*).

LVI. Nec nobis dubia movent circa ſtatutam impoſſibilitatem ſanandi, medicamentis reſolventibus, cancros ſecundi ſtadii adulti, tertii & quarti nuperrimè inventa *ſpecifica*. Adeo decantata cicutæ efficacia cum promiſſoris hiatu in auras difflata videtur. Hodie præter inventorem, vix quemquam æquum rerum judicem totâ Europâ invenies, qui huic ſtirpi fidere non deſtiterit. Nec immeritò, ſi *Mark Akenſide* (*b*) audiamus, qui multas cancrorum curationes cicutâ, tum ſolâ, tum ſublimato corroſivo maritatâ tentavit. Fatetur enim candidè ſe expertum eſſe hanc medelam prorſus inefficacem quoties cancrum adultum,

---

(*a*) Opere citato.

(*b*) Archiater Angliæ in Medical Tranſactions published by The College of Phyſicians in London 1768, vol. I. in-8.°.

aut exulceratum, debellandum ſuſceperat; licèt hâc plantâ recentes & non exquiſitos tumores cancroïdeos (putà primi & ſecundi ſtadii incipientis) feliciter curaverit. Tandem ſtirpem arguit D. Andree, non paucis fretus experimentis, quòd non modò non curet cancros, ſed quòd utentes incaſſùm malè afficiat (*a*). Quidquid ſit de hac exprobratione, quam, proh dolor! nimiùm meritam clamat experientia, tenendum eſt omne remedium quod vanâ ſpe ægros deludit perniciosum eſſe, potiſſimùm cùm de cancro agitur. Dum enim vanis conatibus lubricum teritur tempus, cancroſus ichor, intrà tumoris clauſtra recluſus, majorem majoremque energiam acquirit, intimiùs humores inficit, vires franguntur omniaque in pejus ruunt; nec priùs, ut plurimùm de medicamenti impotentia conſtat, quàm morbus deſperatus evaſerit. Ex dictis hucuſque fas eſt, ni fallor, concludere omnem cancri therapeïam, quæ partis cancroſæ in ſtatum ſanum reſtitutionem intendit, ſi, ut ad nauſeam dictum eſt, cancros primi & ſecundi ſtadii inci-

(*a*) Apud Gy, opere citato.

pientis excipias, non modò vanam, ſed abſurdam eſſe, & conſequenter cancrum tolli non poſſe, niſi quidquid cancroſum eſt abſcindatur & pereat. Nulli inter Auctores non perſpecta fuit cancri tertii ſtadii incurabilitas : hunc immedicabilem declarat *Galenus* (*a*), *quoniam medicamenta mitia nihil agunt*, *& valentiora plus indurant. Oribaſius*, *Aetius* Galeno aſſentiuntur, quamvis crediderint in gratiam ægri ( num meliùs in perniciem ) hos tumores humectari poſſe. De his nihil utilius apud Auctores invenies gravi aureoque dicto Domini *Lecat*, *Aut blandire*, *aut ſeca.* Blandimur autem cancros cujuſcunque ætatis aut ſtadii diætâ antiphlogiſticâ, infuſis amariuſculis, ex chamapytyde, v. g., quam ſtirpem magnì faciebat *Albertinus* (*b*), multoties ejus egregiam virtutem expertus ; venæſectione, ex Valſalvæ conſilio, qui ſive pro uteri, ſive pro mammarum cancroſis tumoribus, aſſerebat inter magìs efficacia ad retardandum utrorumque incrementum præſidia,

---

(*a*) 7 De compoſit. medicament ſ. genera.

(*b*) Apud Morgagni, de cauſ. & ſed. morb. Epiſt. 39, §. 35.

uſu ſibi compertam eſſe venæſectionem quotannis quater, bis videlicet Vere, & bis Autumno, inſtitutam (c).

LVII. Quæ totâ hac ſectione diſputavimus nos arcent à diſquiſitione remediorum apud Auctores in curationem cancri laudatorum, quam porrò expoſtulat programma, noſque ab impoſito munere quodam modo ſolvunt. Etenim pro inconcuſſo poſuimus nulla extitiſſe unquam remedia quæ cancrum ſecundi ſtadii provecti, tertii & quarti reſolvant, nimiùmque patuit conditione phyſicâ hujus morbi omnem inventorum inveniendorumque ſpecificorum ſpem in perpetuum adimi. Potuiſſem equidem tædioſè diſſerere de iis medicamentis quæ cancrum primi ſtadii & ſecundi incipientis debellare apta nata ſunt. Sed cui hæc nota atque obvia non ſunt, cùm quotidianâ praxi in uſum trahantur, non modò ad cancros, verùm ad congeſtiones lymphaticas ſimplices, obſtructiones, ſtrumas, &c. profligandas.

(c) Ibid.

## *Optimam cancrum curandi rationem proferre.*

SECTIO QUINTA. LVIII. Nullam ſperandam eſſe ſalutem niſi cancroſa moles à ſano ſejungatur, antiqua noſtraque experientia clamat : hinc factum éſt ut omnis ævi Chirurgi uni eradicationi cancroſæ molis intenti fuerint. Hanc variis modis procurare allaborârunt, ſuppuratione, putà, medicamentis cauſticis, ferro ignito & ſcalpello.

Suppurantia. LIX. Suppurantia vulgaria unanimi artis peritorum conſenſu ex cancri therapeïa deturbata ſunt. Nec immeritò ; non modò enim hujus farinæ auxilia nunquam proficuam moliri ſuppurationem, verùm è contra indomitam cancri materiem exacuere, peſſimam putredinem promovere, abceſſus aggerere, foveas excavare, &c. mille funeſti eventus uberrimè comprobârunt.

Ferrum ignitum. LX. Idem eſto judicium de truculenta urendi methodo ; in qua refellenda non immorabor, cum noſtris temporibus in abſolutam deſuetudinem abierit.

LXI. Multùm diſputatum eſt de cauſticorum beneficio aut noxâ in cancris averruncandis. Sed quid, quæſo, meditatur Chirurgus, dum corroſiva medicamina cancro admovet? Certè aut conſumptionem, aut avulſionem. Si abſumere velit, ne quidem ſuccedet res, niſi unâ eâdemque applicatione totam cancroſam molem deurat : ſi enim latiùs diffundatur tumor, aut ulcus cancroſum, medicamento appoſito, vel cauſtico parciùs tangatur, cancroſus fomes, ereтiſmus, inflammatio, & his faventibus, corruptelæ & eroſiones pediſſequæ præmaturaque mors advocantur. Verùm tamen ſi molis cancroſæ eradicationem intendit Chirurgus, ordinatis circa cancrum cauſticis, res valebit ſuccedere. Sed quot & quanti miſero parantur dolores, quot & quanta arceſſuntur diſcrimina! Ut cetera taceam, quis non videt quòd ſi vel tenuiſſima cancroſi infarctus portiuncula, exiliſſima radix, medicamenti vim effugiat, vel quia intrà ulcus, aut infra tumorem altiùs defigitur, vel quia extra aream cauſticis circumvallatam vagatur, relictæ partis corruptelam, irritatione, dolore, inflammatione,

Medicamenta cauſtica.

cauſticorum actionem comitantibus; actam, incrementa cita & immania capeſſuram fore, & multò ferociùs ſævituram, quàm ſi vel intactum relictum fuiſſet vitium, vel ſcalpello exciſum? cauſticis equidem uſi ſunt veteres, ſed hemorrhagiæ metu, & diſciplinæ anatomicæ penuriâ pavidi. Hâc parte eventûs ſecura præſens Chirurgorum ætas, obſoletam cauſticorum methodum mulierculis, agyrtis, mortifera ſua præſidia inhianti populo vendentibus, reliquit.

LXII. Antequam cauſticorum methodum deſeram, ſtupendæ fiduciæ, quâ ægrorum grex agyrtas proſequitur, fons reſerandus, atque exhauriendus, pro viribus, eſt. Adeo decantata in ſingulis regnis, provinciis, civitatibus, oppidulis, &c. adverſùs cancrum ſpecifica è cauſticorum familia eſſe apud omnes in confeſſo eſt, & cauſticis ritè adhibitis vinci poſſe cancrum ratio & experientia innuunt. Non ergo abſolutæ impoſſibilitatis eſt ipſam agyrtarum medelam, rudioribus licèt manibus pertractatam, interdum fauſtos ſibi peperiſſe eventus; quanquam tamen unius ſalus mille ad aram alliciat victimas. Hanc profectò Chirur-

giam pertractarent Chirurgi, patrum veſtigiis inhærentes, imò ſcitiùs atque ſolertiùs ut dogmaticos decet, niſi tutiorem noviſſent. Aliunde, viro probo non licitum eſſe ipſa monent viſcera millenos jugulare, quod ſcelus vix evaderet cauſtica inſtrumenta tractans, ut aliquot annis vitam unius aut alterius protrahat, quam vellent ægri ſtato tempore amiſiſſe, hoc pretio cauſticorum tormenta evaſi. Triplici ſtat baſi Hiſtrionum, nugivendorum fama, 1.° hominum inſtabilitate, 2.° agyrtarum quandoque felici audaciâ, 3.° incuriâ medentium, qui longâ & infelici curatione pertæſi, forſan ſuæ famæ nimiùm conſulentes, inconſultè ægros certæ tradunt deſperationi, hoc ipſo interdum momento, ut ipſe expertus ſum, quo ſalus fores pulſat. Etiam rebus, ut videtur, deſperatis, Chirurgi conſtanti animo ægris aſſideant, pertinacem iis ferant opem, & ſimul cancroïdea ulcera à cancro vero diſtinguere diſcant, hoc uno evertetur Medicaſtrorum fama, & ſuus arti redibit honos. Circa tantorum morborum diſcrimen paululum immorabor.

LXII. Cancri *homonymiam* ad quævis ulcera putridis affinia, nempe ad Ulcera cancroïdea.

ulcera *mali moris*, *antiqua*, *cavernoſa*, *fiſtuloſa*, *varicoſa*, *venerea*, *ſordida*, colliquativa, multòque minus, juxta Cornelii Celſi ſententiam, ad gangrænam & ſphacelum extendere, cum *Junckero* renuimus. Maxima pars ulcerum vel prava medicatione, vel naturâ partis affectæ, vel vitioſà humorum indole cancroſam faciem induere valent. Nihilominus hæc inter ulcera, quæ ex bubone, polypo, ſarcomate ſuppuratis dehiſcunt omnium facillimè pravam hanc degenerationem ſortiuntur. Cum ægro & Chirurgo maximi momenti ſit cancroïdea ulcera à cancro vero diſcerni ſigna utriſque communia & propria hìc exaranda eſſe judicavimus, quorum collatione certior evadat utrorumque diagnoſis.

Signa communia.

LXIII. 1. Ulcera cancroïdea non ſecus ac cancer verus ægrè medicationem patiuntur.

2. Dolore divexant acri.

3. Labia inverſa, turgida circumferentiam ſeu ambitum varicoſum ſiſtunt; loco puris ſaniem parcam, graveolentem fundunt, atque perſæpe cavernoſa evadunt.

4. Cancri ad inſtar, rodendo ſerpunt, ſibique relicta aut incongruè

medicata , licèt tardiorem , certam tamen ut plurimùm mortem inferunt.

1. Licèt difficilem , tamen ſanationem admittunt, vulgarique therapeiæ, in cancros prorſus invalidæ , interdum obſequuntur. Signa propria.

2. Dolores quibus ſtipantur neque adeo profundi , neque adeo deurentes & lancinantes ſunt ac in cancro.

3. Quandoque per intervalla pus non infimæ ſortis fundunt.

Segniùs ſerpunt quàm cancer verus , & potiùs in ambitum quàm in profundum dirigitur eroſio.

5. Nonnunquam ſuâ ſponte conſiſtunt , atque ad benignam ulcerum claſſem , unde profecta ſunt , revertuntur.

6. Frequenti tumeſcunt hyperſarcoſi , cùm rariſſimè aliquid excreſcat in cancro vero exulcerato , *niſi per efficacia abſtergentia & balſamica portio quædam mundificata talem ſuperaccretionem admittat* (*a*). Cave tamen ne ex Junckeri verbis falſò credas aliquid *carnis ex ipſo cancro excreſcere : quæ pullulant* moles carneæ , ſeu fungi ex ſtratis quibus incumbebat cancer , qui

(*a*) Conſpect. Chir. pag. 321 *Junckeri.*

hâc ſaltem parte evanuit, ſuccreſcunt.

Memoratis phœnomenis dignoſcentur ulcera cancroïdea, & à cancro vero ſecernentur. At unde phœnomenorum & eventûs diverſitas pendeat, explanare hoc opus hic labor eſt. Quanquam oneri impar, quædam de gravi hac materie ſubjungam.

LXIV. Cancroſa ulcera vel vulneri, vel leviori humorum ſtaſi, vel rebelli, duriori, antiquæ folliculorum aut glandularum obſtructioni ſuccedunt. In ſingulis his hypotheſibus ulcera hæc putreſcere poſſe nemo inficiabitur. Si valida putrido ulceri inflammatio contingat, id edendo ſerpere neceſſum eſt. Si neutiquam, aut remiſſiùs inflammetur, modicumque caleat ulcus, merè colliquativum erit. Quando primæ ſortis ulcus, nempe inflammatorium, vulneri aut leviori humorum ſtaſi ſuccedit, putredo extrema vaſorum, effuſumque laticem in cavum ulceris tantummodo occupat. Fluida huc depluentia ſub exſudationis momento in ulcus putrido hoc fermento inficiuntur: ichor enim intra ulcus nidulans extrema vaſorum ulceri proſpicientium, & fluida iis contenta ad putridam degenerationem indeſinenter

trahit; deinde hæ extremitates vaſorum interſperſæque textus adipoſi areolæ eo, quo dictum eſt mechaniſmo [§. 50], à ſanis diſcedunt. Sic ſerpit lenta, & ſummæ quaſi cuti inhærens eroſio.

LXV. Verùm enimvero ſi antiquæ ulcus accedat obſtructioni, vaſorum ſuccos ad locum obſtructum advehentium maxima pars, non ſecus ac in cancro, latice, quem vehit, ipſamet infarcitur, minus magiſve profundè intra carnes. Porrò cùm fluida hærentia faciliùs putreſcant quàm mota, altiùs defigetur corruptela, & ferociùs ſerpet eroſio in hoc ulcere, quàm in præcedenti. Imò experientia docuit ultimæ ſortis ulcera in cancrum verum verti poſſe eòque faciliùs, quò prægreſſa obſtructio exquiſitior fuerit, ſic ſarcoma apud *Van-Swieten* (*a*), ganglion apud *Platnerum* (*b*), bubones apud innumeros Scriptores, in peſſimum, & nullo negotio coercibilem cancrum, converſa legimus. Uno verbo, in hoc tota phœnomenorum diſcrepantia verſatur quod in ulceri-

---

(*b*) Aphor. 494, pag. 800.

(*c*) Inſtitutiones Chirurg. §. 773.

bus cancroïdeis, quæ ſine prægreſſa antiqua & compactiori obſtructione dehiſcunt, corruptela cutis & textûs adipoſi ſuperficiei quaſi hæreat, & medicamentorum energiæ pateat; in caſu autem contrario, nempe cùm putredo partes ab ulcere diſſitas, mediantibus cujuſcumque ſortis tubulis antiquitùs ſarcinâ obrutis, occupat, corruptela medicamentorum vim effugiat, ab iiſque, ſi irritantia, corroſiva, &c. ſint, novas vires, propter caloris augmentum, arripiat.

LXVI. Hìc ſiſtitur occaſio diſquirendi utrùm ulcera cancroïdea à retropulſo viru cancroſo in partibus à fomite diſſitis procreentur. Extra omne dubium eſt ichorem cancroſum humoribus remixtum partes quas imbuit irritare, & propriâ labe inficere: ponamus organum quodpiam ingurgitatione lymphaticâ, aut obſtructione verâ gravari; accedat ichor; certum eſt torpentia liquida, & ſubinde ſolida, tum recepti fermenti energiâ, tum aucto, propter irritationem, calore, intra indefinitum temporis ſpatium ad putrefactionem devoluta fore. Hæc corruptela, ut ſupra dictum eſt, merè colliquativa, & proinde ulcus quoque

colliquativum, erit, ſi calor langueat. Verùm ſi calor ad certum gradum pertingat, cujus definitum terminum huc uſque non accuratè attigi, ipſum licet ſcrutator indefeſſus, tum ratiociniis, tum experimentis diu quæſiverim (*a*), certò certiùs eſt hanc corruptelam poſſe cancroſam evadere; ulcuſque cancroïdeum à retropulſo ichore naſciturum fore, quod, hoc dempto, nunquam extitiſſet.

LXVII. Hìc quoque ex programmatis inſtituto exaranda forent, cancrorum diverſarum partium ſigna, diffe-

---

(*a*) Dolendum ſanè caloris animalis fontem nos latere! à motu circulatorio & muſculari hunc toto hoc opere derivavi, Bellè ſcius hanc hypotheſim, phœnomenis enodandis imparem, caducam, imò noviſſimis experimentis everſam eſſe. Nullus dubito quin reſeratus verus caloris fons magnum lumen in cancri theoriam irradiaret. Cur adeo deſpecta eſt Phiſiologis cauſa caloris quæ à motu irritabilitatis, ſeu perpetuâ fibrarum muſcularium palpitatione eruatur? Mirum quâ ubertate ex hoc fonte ſolutiones difficultatum circa calorem animalem exundant. Hanc hypotheſim diu animo frequentavi, ſeriò deinceps meditatus ſum, tandemque cum phœnomenis contuli, & non potui eam non annumerare in certioribus Phyſiologiæ inventis. De hac nonnulla ſcripſi, quæ datâ occaſione in lucem prodibunt.

rentias, &c. Potuiſſem utique ſymptomata, cuique organo peculiaria, propter diverſas functiones & uſus, diverſa aggerere. At in immenſum creviſſet, jam diffuſior noſtra hæc Diſſertatio, quin aliquid luciditatis aut certitudinis theoriæ generali cancri, viruſque cancroſi acceſſiſſet. Aliunde, Auctorum deſcriptiones & ſigna coacti eſſemus ponere, aut nulla: porrò *Illuſtris Academia* parvì facit jam inventa ac vulgata; uni artis incremento intenta, ignota & nova ardet atque expoſtulat, qualia hìc, poſt tantorum virorum labores & lucubrationes circa res ſenſibus obvias, invenire poſſe vix fas eſt ſperare. Quædam tamen ſubnectam præcepta generalia, circa diagnoſim cancrorum organa interna varia occupantium.

Internos cancros præſentes cognoſcimus ex læſis aut everſis organorum quibus inhærent functionibus. Ad diagnoſis autem certitudinem requiritur: 1.° Ut tales læſiones contingant quæ à compreſſione aut à tarda eroſione naſci ſolent. 2.° Ut quævis alia ægritudo exulet, cui vigentia accidentia referri jure queant. 3.° Ut functionum læſio diu in eodem ſtatu maneat, abſque

notabili incremento, quando de ſcirrho ſuſpicio eſt; & eadem læſio pede ſolito procedat, cum cancrum adeſſe ſuſpicamur. Externorum cancrorum ſigna ex ſuprapoſitis abundè colliges. Hæc ergo, ne tædioſus ſim, ſilentio premam.

LXVIII. Abſolutâ neceſſariâ digreſſione, ad eam cancri exciſionem, quæ ſcalpello fit, propero. Hanc debitis extollere encomiis mihi mens non eſt: omnium mitior, tutior uno ore proclamatur. Utiliùs circa morbi circumſtantias, quæ exciſionem ſuadent, ſinunt aut reſpuunt noſtra verſabitur oratio. Cura cancri exciſoria.

Hippocratis monito perterriti Chirurgi per longam ſæculorum ſeriem cancri curationem aggredi veriti ſunt. Inter eos audaciores parvos, recentes, mobiles cancros auſi ſunt reſcindere; vel amputatione ferro candente tutatâ; vel cauſticis. Labente ſæculo XVI.° cœperunt, ablegatâ truci urendi methodo, cancrum ferro reſcindere. Exinde methodus amputandi invaluit; quæ celebrium noſtræ ætatis Chirurgorum ſucceſſibus confirmata ſola eſt in uſu. Verumtamen de circumſtantiis in quibus aut fas, aut nefas

eſt cancrum amputare adhuc ambigitur. Quidam hunc ſolum amputandum eſſe cancrum, qui ſolitarius, recens, mobilis eſt, &c. aſſerunt. Qui autem latâ baſi firmiùs adhæret, hunc intactum relinquere, ægrumque certæ deſperationi fatoque ineluctabili tradere non verentur ſummi in arte viri. Ergone abſolutè lethalis cancer qui ſuppoſitis partibus arctè affixus eſt? Huic enodandæ quæſtioni quædam de natura nectentium vinculorum præmittenda ſunt.

LXIX. Organa quæcunque cancroſæ labis obnoxia vicinis nectuntur partibus. Hic nexus multiplici vaſorum genere, & textu adipoſo coagmentatur. In naturalibus his vinculis auctæ adhæſionis cauſam quærendam eſſe evidens eſt. Telæ cellularis vaſorumque pererrantium ingurgitatio, oriunda, hìc à ſuccis quos vehunt vaſa, ibi, à fluido lymphatico-oleoſo, quo irroratur organum cellulare, plus minuſve concretis, totum, ni fallor, rei negotium expedit. Hac ingurgitatione diducuntur, abbreviantur, ſolideſcunt partes molles & laxæ, tumorem nectentes, ipſumque ſtrictioribus frænant repagulis. Quid autem, quæſo, adeo portentoſum eſt in hac vaſorum, aut

telæ cellularis ingurgitatione concreti fluidi, quod Chirurgi manum terreat, ejuſque aures miſerorum precibus obturet ?

Equidem verum eſt totam adhæſionis molem reſcindendam eſſe totamque reciſionem, ſi altè defigatur infarctus, magnam quandoque ſibi ſumere ſolidorum jacturam. At non plus juſto pertimeſcenda eſt magna muſculorum pectoralium, &c, exciſio, etſi ad coſtas protraheretur, collato vulneris diſcrimine cum certo, cui traditur patiens. letho. Neque etiam ſi aliquid de nectentibus vinculis ſupereſſet, modo ſedulò arceatur inflammatio, de ægri ſalute deſperandum eſſet. Tutò cancer, quamvis firmas cum partibus ambientibus adhæſiones contraxerit, niſi obſtet indomitus cancroſus habitus, exſcindetur. Amputato enim tumore, ſi quid contaminati remanſerit, id componere valebit ars, vel auxiliis antiſepticis mox memorandis [§.74 & ſeq.], vel aliâ ratione: judicioſa porrò opus eſt dexteritate; aliàs præſtat non attingere. Chirurgos imprimis moneo ne fallaci parcant cuti. Dum enim cancrum reſcindunt, in hoc potiſſimùm peccare mihi viſi

ſunt, quòd cutem cancroſam relinquant, dum eam, nativo colore decepti, ſanam judicant, quæ inſolitâ conſiſtentiâ & craſſitie ſe vitiatam prodit. Ipſâ, quam laudamus, felici audaciâ, feliciter abſolutam curationem, in mamma immaniter exulcerata, curante Valſalva, apud Morgagnum invenies (*a*).

LXX. Plures cancros coexiſtentes deprehendens Chirurgi manus hæret. Verùm inquirendum eſt num ſinguli à primaria cauſa ortum duxerint; nempe num inter eos tardiores ante recrudeſcentiam dolorum in cancro primario, quæ initio tertii ſtadii contingit, pullulaverint. Quod ſi res ita ſe geſſerit, & hos quoque reſcindendos eſſe cancros docet Hildanus (*b*), qui mammam extirpavit, licèt plures ſcirrhi, & ſatis magni, ſub axilla ejuſdem lateris hærerent, quos eodem tempore abſtulit.

LXXI. Ne quis tamen ex modò dictis concludat imprudentiùs nos cancros omnes ſcalpello ſubdere: ſunt ſanè caſus in quibus omnis ſpes curæ exci-

(*a* Opere citato, epiſt. L. n.° 16.

(*b*) Obſerv. Chir. centur II, Obſ. 79, pag. 150.

ſoriæ corruit ; ut cùm cancer in intimioribus latet receſſibus, quos ſcalpello luſtrare vetat prudentia ; cùm tumor latus, non circumſcriptus, inveteratus, immobilis, ſuppoſitis partibus quaſi coagmentatus, doloribus acutis, totâ ſuâ mole diffuſis, divexatus, &c, deprehenditur. Talem enim conditionem nunquam offendes, quin cancroſus habitus provectior totam œconomiam invaſerit.

LXXII. Nolim tamen putetis, Viri Academici, me prorſus deſperatum habere cancrum, cujus tabum maſſam humoralem contaminavit. Fortè & in hoc caſu quædam ſalutis ſpes affulget medenti. Medelam huic liquidorum contaminationi accommodatam, ſeu internam, cæco hucuſque pertractatam empyriſmo, ſubnectere mihi animo eſt, poſtquam de cancro exulcerato ſeu quarti ſtadii ſpeciatim diſputavero.

LXXIII. Cùm ad grandiorem exulcerationem devolutus eſt cancer omnis Chirurgi ſpes frangitur. Verumtamen & in hoc morbi ſtadio ſymptomatum mitigationem præſtare, vitam protrahere, fortè & ſanationem moliri valet curatoria ars. Præter enim curam exciſoriam, quæ ſæpe ſucce-

deret, ſi unà habitus cancroſus debitis auxiliis profligaretur, aliam ſolis medicamentis abſolvendam indigitat. Cura hæc ſequentes habet indicationes, quibus ut proſperè ſuccedat, faciendum ſatis; 1. præſentem corruptelam fugare. 2. Futuram avertere. 3. Molis inorganicæ factæ, ſeparationem operari. 4. Tandem ulceris conſolidationem abſolvere.

Medicamentum talis energiæ, quæ cancroſam corruptelam domet, non uni ex his indicationibus accurſurum eſſe quiſque videt. Verùm tale medicamentum fruſtra hucuſque quæſitum eſſe infauſta clamat experientia: deterſiva, mundificativa, antiſeptica, quæ irritando agunt, qualia frequentiùs in praxi uſurpantur, eretiſmum, infarctum, inflammationem & corruptelam promovent, furentique malo vires addunt. Annon, ut aiebat ingenii acutiſſimi & profundæ doctrinæ vir, Dominus *Lecat*, noſtri ævi Medico-Chirurgicus, *Fas eſt ſperare inventionem medicamenti ſuppurantis, cancri naturæ congruentis? Certum eſt tale medicamentum non repugnare.*

LXXIV. 1. Gas ſilveſtre ex omnibus mixturis actu fermentantibus aut effer-

veſcentibus nobis viſum eſt quæſitum ſuppurativum ſuppeditare. Nemo neſcit fluidum hoc ſubtiliſſimum partes putridas animalium ad nativam dulcedinem revocare (*a*). Quamvis ejus facultas antiſeptica à nemine, quod ſciam, confirmata fuerit, experimentis circa corruptelas corpori viventi inhærentes habitis, confido tamen, & in hoc experimentorum ordine, gas ſylveſtre potiturum eſſe ſuâ energiâ. Nullum enim hinc inde diſcrimen invenio præter levem teporem quem corpora viventia inhærenti putridæ moli communicant; cùm è contra corruptelæ à Dominis Pringle, Macbride, Gaber, & aliis edulcoratæ novo hoc antiſeptico, ut plurimùm frigidæ tractatæ fuerint.

LXXV. Attamen, ut verum fatear, experimenta in hunc diem habita vetant ſperare omnem maſſam cancroſam halitu antiſeptico medullitùs imbutam fore; contrarium enim teſtari videtur experimentum XVII Domini Macbride (*b*). Verùm ſi prima vaporatio ad al-

(*a*) Macbride, Eſſai ſur les vertus reſpectives des antiſeptiques.

(*b*) Ibidem.

titudinem duarum linearum pervenerit imbutaſque partes nativæ dulcedini reddiderit, nùm fas eſt ſperare ſecundam vaporationem altiùs penetraturam eſſe, ſicque totam molem cancroſam ſucceſſivè iteratis vaporationibus imbutam & edulcoratam fore?

LXXVI. 2. Futuræ corruptelæ obſtabit aſſiduus halitûs antiſeptici uſus. Præterea, abacta indeſinenter corruptelâ maſſa fermenti putridi decreſcet, & proinde imminuetur cauſa molem cancroſam in motum putridûm adigens.

LXXVII. 3. Molis inorganicæ factæ ſeparationem à vivis procurare operoſum fore prævideo. Pacatâ putredine, morbo benigniore facto, annon liceret cancroſam molem ſenſim ad vivum exſcindere? Certè hanc medelam recipiunt tumores tunicati, qui de genere putrido mitiori, nempe colliquativo ſunt. Fortè ipſa vis vitæ inorganicas & vitæ redire neſcias partes cancroſas à vivis ſejunget; id negotium adjuvantibus topicis accommodatis, de quibus uno excepto (*a*),

---

(*a*) Vide quod diximus de vapore aceti, §. 82, verſùs finem.

experimentorum penuria nos vetat ſtatuere. Saltem hanc inorganicorum à vivis ſeparationem promittere videtur ejectio folliculi tumorum tunicatorum, quam ipſa vis vitæ operatur, cum hunc exſcindere non potuit, aut de eo avellendo parùm curavit Chirurgus.

4. Otioſum & inutile foret de quarta indicatione diſſerere.

LXXVIII. Hac theoriâ ductus, unam & alteram cancri curationem prædictis auxiliis antiſepticis aggreſſus ſum; nec uſquam rediit occaſio experimenta iterandi (*a*): quid evenerit bonâ fide narrabo.

Etſi nunquam ad ſanationem pertigerim, nolui tamen ſilentio premere optimas ſpes quas utrumque tentamen mihi injecit: evulgata, aut evertentur,

(*a*) Urbem populoſam colo ubi periculoſum eſt tentamen facere in divitibus. Pauperes, præcipuè morbis chronicis ægrotantes, turmatim vorant Noſocomia, quorum nullum meæ curæ creditum eſt. His adde Medicaſtrorum citam, tutamque ſanationem promittentium gregem, & non miraberis occaſionum tentandi penuriam. Magnopere exoptarem à *Viris Academicis* noſtra experimenta iterari.

aut vim acquirent iterata. Quò res cunque cedat, aut mihi aut arti in lucro erit.

*Curatio antiſeptica externa. Obſervatio quinta.*

LXXIX. Matrona quinquaginta ſex annorum nata cancro exulcerato laborabat, qui integrum naſum, maximam partem labri ſuperioris & aliquid genarum exederat. Membrana pituitaria eroſa videbatur, tum circà oſſis ethmoïdei anfractus, tum quâ parte ſinus maxillares intus obveſtit; oſſa enim fornicum maxillarium tumefacta, mollia, cutiſque ſuper ſtrata livida, ulceroſa, deprehendebantur. Jam elapſi erant duo anni à prima exulceratione, quæ exiguo tuberculo labri ſuperioris primùm inhæſerat. A quinque circiter menſibus glandulæ maxillares utriuſque lateris tumere & mox dolere cœperant: præstereà ſæviebat cancroſus habitus. Primùm adverſùs cancroſam humorum diatheſim inſtitui curam antiſepticam, de qua mox ſpeciatim agetur [§. 84 & ſeq]. Deinde ad ulcus me converti, illudque vaporibus mixturæ in majori receptaculo fermenteſcentis objici per ſemi-horam curavi & linteis carptis, oleo ovorum intenſè camphorato illitis operiri. Cùm hujus

mixturæ fermenteſcentis compoſitionem non ſemel mutaverim, & cùm certum ſit gas ſub fermentatione avolans idem prorſus eſſe è quocunque corpore extricetur, nihil arti intereſt rudiores noſtrarum mixtionum formulas noſſe; has omittam: meliores quiſque condet, ſagaciſſimi Macbride doctrinâ, & experimentis ductus (*a*). Proximâ die, dum ſecunda vaporatio inſtabat, ægra mihi renunciavit ſe placidiorem duxiſſe noctem: ulcus vix immutatum apparuit. Tertiâ die bis vapori ulcus objeci, manè & veſperè: dolores remiſſiores & ulceris aſpectus melior erat. Quartâ die ulcus, jam minus fœdum ac graveolens, aliquid boni puris emiſerat. Ter vaporationem inſtitui quolibet die, uſque ad tredecimum, & omnia in meliùs vertebantur. Hac die ægra me monuit ſe vertigines pati, à quibus non omnino immunis fuerat ſub tertia aut quarta vaporatione. Cùm dolores fere evanuiſſent, & ulcus optimum aſpectum præ ſe ferens bonum pus ſuppeditaret, quamvis perterrerent me vertigines, tamen aliquot vaporationes inſtitui. Vertigo

(*a*) Toto opere.

perſtavit, & ulceris conditio hucuſque ultra ſpem bona, vix mutata eſt. Re tamen seriò penſitatâ, ſuſpicatus ſum *gas ſylveſtri* pulmones invadenti deberi vertigines; idque ægram ſuffocare poſſe ratus, viam mutavi, ſed propoſitum non deſerui.

Cineres clavellatos, ad uncias aliquot, paucâ aquâ ſolutos, & aliquantulo camphoræ mixtos, in vas fictile immiſi. Vas obturavi in fundibulo chartaceo, quo vapores ad ulcus veherentur, dum peculiari foramine nunc acetum, nunc ſpiritus nitri infundebantur in cineres clavellatos (*a*). Intereà os extra infundibulum hians purum hauriebat aera. Hæ vaporationes bis aut ter, per dimidiam aut horam integram quolibet nychthemero iterabantur. Hæc medicatio per ſex-

(*a*) Non deſunt obſervationes atque experimenta quibus evinci videtur gas ſylveſtre, è ſubſtantiis fermentantibus aut efferveſcentibus avolans, non alienum eſſe ab halitu, quem carbo vulgaris, dum incandeſcit, eructat. Re novis experimentis confirmatâ, ſuaderem hunc carbonum halitum cancris, cancroſis plagis, ulceribus ſordidis, contumacibus, putridis, &c. aſſiduè ſubdere Chirurgi. Difficile enim ac operoſum eſt, quoties præſertim parcimoniæ conſulendum, gas è ſub-

decim dies tanto cum ſucceſſu adhibebatur ut tanti morbi eradicationem ſperare non dubitarem ; eòque confidentiùs quod nihil fermè oleret ulcus, pus bonæ indolis funderet, quodque glandulæ maxillares medicamentis internis cederent. Nihilominus, quamvis remitteretur vertigo, nuſquam ceſſabat radicitùs. Invaluit è contra die trigeſimâ quintâ aut ſextâ ab incepta curatione, & unà horrendi dolores ad ſincipitis regionem nati ſunt ; de quorum natura nihil diſtinctum ac certum habeo, quod ſtatuam. Sciſcitatus ab ægra num tales dolores antea paſſa eſſet ; didici gravioribus aliàs divexatam fuiſſe. Quanquam ulcus optimam ſuam conditionem ſervaret, ab incepta medela ceſſavi ; hoc uno ſtatuto, ut plumaceolus, quo per totum curæ tractum uſus fueram, bis in die reno-

ſtantiis fermentantibus aut efferveſcentibus elicere. Aliunde, num mecum ſentientes haberem æquos rerum judices ſi conjicerem ipſummet calorem ſiccum carbonum ſuccos putridos emungendo, partes exſiccando, per disjectum humidi motum ſpontaneum irretiendo, his ægrimoniis profuturum eſſe. Has varias caloris ſicci proprietates, quas innuunt priſcorum circa cauteria ignita animadverſiones, non reſpuunt nova Phyſices inventa.

varetur. Omnia in pejus ruebant; & ulcere optimum aſpectum ſervante, & ferè inodoro, patiens horrendis doloribus toto capite diffuſis dilaniata, & convulſa periit, die vigeſimâ tertiâ à dolorum inſultu, duobus menſibus poſt ſuſceptam curationem. Cadaveris ſectio, ne quidem promiſſâ pecuniâ, mihi conceſſa eſt (*a*).

Si conjecturis habenda fides, ultro crederem ægram à devaſtatione cancri, intra calvariam progreſſi, periiſſe.

Obſervatio ſexta.

LXXX. Alia matrona, quinquaginta annorum nata, cancro mammæ ab novem jam menſibus exulcērato laborans, fruſtra tentatis omnibus præter amputationem, quam pertinaciter recuſaverat, meæ curæ tradita eſt. Medelam antiſepticam internam ordinavi; quæ febrim, colicos dolores mitigavit, palpitationes abſtulit, ſomnum accerſivit, imò & fluorem utri viridem & acrem, quo à tribus aut quatuor menſibus divexabatur, quoniam non ſinè dolore uteri & infimarum partium excoriatione manabat, ferè exhauſit (*b*). Ad ulcus mammæ bis, ter, quater

(*a*) Mendicatione vitam ſuſtentabat ægra.

(*b*) Hic fluor uterinus viridis, acris, putidus

nychthemeri ſpatio *gas ſylveſtre* aſſiduè devehi curavi. Id ex cineribus clavellatis aceto aut ſpiritu aquoſo nitri affuſo extricavi, adhibito eodem apparatu, quem præcedens obſervatio oſtendit. Eodem quoque uſus ſum topico, quo ſupra. Mox ulcus & fœtorem & lividitatem exuit, & bonum aut ſalem melioris indolis pus fudit; ejus labia detumuêre, & mitigati ſunt dolores locales: hæc ſingula intra primos viginti dies geſta ſunt. Nullas iſta ægra experta eſt vertigines. Num earum abſentia in morbo ſitu tantùm diverſo, magnopere favet conjecturæ quâ conati ſumus hujus phœnomeni ingenuam

---

cancroſis mulieribus familiaris, frequenter occurrit in qualibet putrida dyſcraſia chronica. Non ergo, ut quidam Practici falſò ſibi perſuadent, uterum cancro detineri declarat, verùm cancroſi habitus præſentiam prodit. Cùm morboſâ propenſione ad putredinem fluida animalia occupantur, non mirabimur ea præſertim ac potiſſimùm putreſcere quæ putrem fomitem lambunt, quæ per ſua vaſa teſtudineo greſſu diſcurrunt, quæ demum intra receptaculum putrem fomitem coercens, ſtagnant præ ceteris putreſcere. Nunc cauſas fluoris uterini, quo divexari ſolent cancroſæ, perſpectas habet quiſquis humorum apud cancroſos craſim, & ſimul uteri compagem ac ſitum in mentem revocaverit.

caufam attingere , nutantemque de hac ſuſpicionem roborat ?

Superfluum foret de qualibet vaporatione ſingulatim dicere ; ſufficere reor monuiſſe pluries vaporatum fuiſſe ulcus qualibet die. Hæc medicatio ita fauſta fuit, ut poſt duos menſes ulcus bonum pus, nempe ex griſeo albeſcens vapidum & quaſi colliquativum, funderet; tumor cui inhærebat ulcus, multùm detumuiſſet & dolores locales ferè evanuiſſent. Mihi aliqualis ſalutis ſpes affulgebat. Verùm ægrotantem alia mens occupabat: fatebatur equidem ſe meliùs habere ; at illi ſpem omnem adimebat quòd ne, vel teniſſima, aut minutiſſima ulceris portiuncula cicatrice obduceretur. Circa initium tertii menſis me mea fefellit facundia, & nutantem patientis ſpem cùm confirmare non valerem, illa ampullatis agyrtæ promiſſis irretita, miſſum me fecit, huicque ſe commiſit. Poſt multas miſerias, & hæc quoque cancro confecta, in hujus urbis Noſocomio animam efflavit, novem circiter menſibus elapſis à prætermiſſa cura antiſeptica.

LXXXI. Quamvis hæ duæ curationes in mortem abierint, has tamen propoſitæ medelæ adverſari quis con-

tendet? Verùm quidem eſt nullas hac ratione abſolutas fuiſſe cancri ſanationes; at nunc tardiùs adhibita ſunt antiſeptica; nunc eorum efficaciæ ſe eripuit ægra. In utraque obſervatione ulcus, ut ſperabam immutârunt, exoptatam conditionem adduxerunt, & generalia ſymptomata aut profligârunt, aut mitigârunt.

Num ergo tum ex ratiocinio, tum ex experientia fas eſt concludere, 1.° extare medicamenta antiſeptica inſignis in cancroſam corruptelam energiæ.

2.° Hæc medicamina eſſe genuina cancri ſuppurativa (*a*).

3.° His ſiſti poſſe eroſionem aliaque prava ſymptomata.

4.° Cancros exulceratos, vulgaribus auxiliis inexpugnabiles, non prorſus deſperatos eſſe.

LXXXII. Liceat jam meris conjecturis indulgere. Ad therapeiam antiſepticam revocandos eſſe, quos celebratos audivimus, radicis dauci hortenſis effectus cenſeo. Eâ uſus ſum &

---

(*a*) Dum hac ultimâ voce utimur, illam latiſſimo ſenſu acceptam volumus, ut luculenter patet cuivis noſtrum opuſculum hucuſque volvere non dedignato.

pluries obſervavi illam fermentationem vinoſam ordiri, quâ *gas ſylveſtre* expeditur. Annon pulvis kinækinæ ulceribus putridis aut gangrenæ admotus eą eodem principio, ſeu *gas ſylveſtri*, emendat? Num corruptelam frœnat, ipſam edulcorando? Non tamen negaverim kinækinæ pulverem prodeſſe quoque poſſe facultate ſuâ tonicâ & irritante, tempeſtivè adhibitum, nempe cùm organa peccant atoniâ. Verùm, ſi, ut contendunt plurimi, hic pulvis indiſcriminatim prodeſt, nullâ habitâ ratione facultatis *tonicæ* & *irritantis*, quibuſlibet ulceribus putridis admotus, nullus dubito quin ejus energia ab uberrimo *aere fixo* & elementari, ſeu gas ſylveſtri quod ſuppeditat, repetenda ſit.

## COROLLARIUM.

Ex his conjecturis ſequeretur; 1.° dauci, kinækinæ radices & alia antiſeptica ejuſdem proſapiæ nec parcâ copiâ, nec eâ humiditate, quæ fermentationi neceſſaria eſt, orbata admovenda eſſe, aut cancro aut ulceribus putridis: 2.° Hæc medicamina non amovenda eſſe antequam fermentatio-

nem inierint, & abſolverint. 3.o Eorum medicaminum eam formam præſtantiorem eſſe, quæ fermentationi concipiendæ aptior eſt: 4.° Morbum ipſum mixturæ actu fermentante immergendum eſſe, quoties ſitus ſinit. Num antiſepticis vaporationibus aeriis, poſſet adjungi vaporatio aceti, quòd, licet ad edulcorandam corruptelam parum valeat, poteſt tamen ſolidarum partium vincula frangere (*a*)? Hinc fortè maturior molis cancroſæ colliquatio, & à vivis ſeparatio contingeret.

LXXXIII. Ne quis tamen ſibi perſuadeat nos antiſepticam methodum curæ exciſoriæ anteferre. Expedit haud dubiè cancrum amputare, quoties circumſtantiæ annuunt.

Verùm 1. aliquando huc malignitatis devenit cancer, ut ipſi ferrum admovere vereatur Chirurgus. 2. Sunt cancri quos ſcalpello reſcindere vetat prudentia. 3. Dantur alii cancri ad quos ferrum pertingere nequit, qui nihilominus vaporationibus patent, ut cancer uteri, &c. 4. Quædam ulcera ex cancro amputato reſidua, ob putrem

(*a*) Macbride experiment. XIX, pag. 192.

fomitem cicatrice obduci renuunt. 5. Quandoque reſecto cancro, recrudeſcit tabes, nec quid ſperatur de vita ægri. His præſertim in anguſtiis noſtram ſuademus medendi rationem, quam ad demulcendos dolores, vitam protrahendam, fortè ad ipſum morbum ſanandum valere putamus.

Abſolutis quæ de medela topica nobis dicenda erant, ad curationem internam properandum eſt.

LXXXIV. Therapeiam cancri primi ſtadii & ſecundi incipientis vulgarem eſſe, & proinde prætermittendam declaravimus [ §. 17 ]. Ibidem quoque probatum eſt medicamenta cancroſæ moli in ſtatum naturalem revocandæ dicata nihil omnino proficere adverſus cancros ſecundi ſtadii provecti, & ſubſequentium ſtadiorum. In ſomniorum ergo patriam amandanda ſunt remedia ad reſolutionis ſcopum ſpectantia; cujus cenſûs eſt maxima ab Auctorum laudatorum medicaminum copia. Hiſtrionum eſt empyricæ medelæ, hucuſque impotenti, fidere, quæ maximas involvit repugnantias, adhibens hìc, v. g. medicamenta ſeptica, qualia ſunt alkalia fixa, ex Boherrhaavii præcepto; ibi antiſepti-

a, ut acetum, ex Galeni hortatu.
Nos dogmaticam therapeiam ratione
on ſecus ac phœnomenis ſuperſtru-
tam enitemur ſtatuere, quæ ſimul
iru cancroſo reſorpto, ac internis
xterniſque ſtagibus à reſorptione
atis proſpiciat.

LXXXV. Quoties perennis extat
utridi tabi ſcaturigo, id continuo
ivulo venulis reſorptum indeſinenter
naſſam humoralem magìs magìſque
nficit & ad motum putrefactivum im-
ellit. Sub exortu hujus motûs ſpon-
anei expeditur aer fixus & elemen-
aris, rumpitur elementorum è quibus
nimalis machina conflatur, nexus,
nàque textura quævis organica perit.
neunte reſorptione, primùm humo-
es, mox ſuccus nutricius, ipſaque ſo-
da putrefactivo motui obſequuntur.
Iis in anguſtiis verſari cancroſorum
ominum œconomiam, hâc deturpari
iatheſi in propalulo eſt. Verùm ſi
uis quærat ſpecialem hujus dyſcraſiæ
haracterem, candidè fatebimur nos
jus eſſentiam minimè perſpectam
abere. Scimus equidem putredinem
corbuticam, malignam, peſtilentia-
em à purulenta & cancroſa differre.
æterum harum ſingularum putredi-

num genius non ſatis per experimenta nobis innotuit, ut æquâ lance ſuum cuique peculiare remedium diſpertiamus. Hinc, quamvis fortè herculea ad propoſitum ſcopum medicamina præ manibus habeamus, diatheſim cancroſam ad ſtatum ſanum revocandi hucuſque inexpugnata difficultas.

Attamen non abſque fundamento conjici poſſe nobis viſum eſt, eo potiſſimùm diſcrepare putredinem ſcorbuticam, malignam & peſtilentialem à purulenta & cancroſa quòd in prioribus ſolida & fluida æquo paſſu putridâ labe inficiantur, quòdque è contra in poſterioribus putredinis ſpeciebus, antequam effectus tabi reſorpti, fluida radicitùs contaminantis, ad ſolida pertingant, hæc multùm à ſtatu ſano diſceſſerint. Nam ut cetera taceam phœnomena, æger marceſſit, areſcunt ſolida, rigidiora fiunt, ſenſum exquiſitiorem acquirunt; unde dum adventat ac pungit putridus aculeus, fortiùs vellicantur & motus vividiores exequuntur aut conantur exequi, ſeu quod idem eſt, eretiſmo, ſpaſmo, inordinato irritabilitatis motu conflictantur, quibus immunia ſunt in aliis ægrimoniis ſolida, ſi febrem malignam de repente natam excipiamus.

Quærenti rurſum quidnam diſcriminis ſit inter putredinem purulentam (*a*) & cancroſam, reſpondemus illud nos potiùs ex intenſitatis ac energiæ gradu quam ab eſſentia repetere ac derivare.

Quidquid ſit de ſpecifico charactere cancroſæ putredinis, quem novis experimentis ſubigendum inviti relinquimus, non fruſtrà inſtituimus antiſepticam medelam, quam Boherrhaavius promulgavit, celebravit de Haen & experimentis confirmavit Macbride. Hanc itaque aliis adhibendam ſuademus, non modò in circumſtantiis deſignatis [§. 83], verùm etiam ante amputationes cancrorum ſecundi ſtadii provecti, & ſtadiorum ſubſequentium, per decurſum vulneris, imò poſt abſolutam conſolidationem, & quidem diu, ne ſopita reſurgat humorum dyſcraſia.

LXXXIV. Indicationes quibus adſtruitur medela hæc antiſeptica interna, cuique obviæ ſunt. Neminem enim latet totum rei negotium his

Cura antiſeptica interna.

(*a*) Hæc dicta volumus de putredine purulenta calida ſeu phlogiſtica, quæ nedum putredini colliquativæ germana ſit, ab illa toto cœlo diſtat.

duobus cardinibus verti. 1.o Ut præſens diatheſis putrida debelletur. Quam ſi planè debellaveris, ſponte quieſcent motus ſolidorum inordinati, & œconomiæ tumultus, quos enixa eſt ac fovit labes hæc, dum ſuis potita eſt viribus. 2.° Ut putrido tabo, quandiu manet fomes cancroſus, indeſinenter reſorpto injiciatur frænum, ne fugatam tabem revocet.

Primæ indicationi occurritur diætâ & pharmaciâ. Diæta ſuppeditat alimenta facilè fermentantia & copioſo aere fixo, ſeu gas ſylveſtri fœta, quo aere, utpote valentiori antiſeptico, œconomia cancroſi hominis maximè indiget. Præterea cibos & potus, qui alvum laxent eligit.

Inter potus aliis anteferre ſuadet ſuccum è malis expreſſum, in vaſis ritè clauſis aſſervatum, ne fermentativo motui obtemperet; muſtum cereviſiæ; decoctum fructuum maturorum, aut ſequens à Domino de Haen commendatum (*a*). Coquantur unciæ VIII hordei crudi, aut avenæ cum aqua pura, donec crepet, ut ſuperſint menſuræ quatuor. Menſura capit qua-

(*a*) Ratio medendi, tom. I. pag. v.

tuor libras medicas. Menſuræ cuique; ſi alvus ſiccior, drachmæ I. II. cremoris tartari vel totidem nitri adduntur. Uſus hujus decocti ac aliorum potuum aſſiduus ſit: quantùm poſſint ægri potent.

Cibos medicatos optimos præbent hordeum, avena, oryſa, & ex iis paratæ pultes; quibus non incongruè interdum addes ſuccos citri, aurantiorum acidorum, granatorum, cremorem tartari, &c, aut incoques acetoſam. Ægro, qui his non ſuſtentatur ut decet, concede panem album benè fermentatum cum conſervis fructuum domeſticis. Remiſſâ putrefactivâ diatheſi, non ſinè emolumento inſtitues diætam lacteam (a).

Inter pharmaca antiſeptica palmam meretur kinakina. Hac uſi ſumus radice quam porrigebat prodiga manus, juxta methodum Doctoris Larcher (*b*): ſcilicet quaque horâ drach. I. hujus radicis pulveratæ dedimus, & poſt unam quamque doſim propinavimus uncias IV decocti amari (Cod. Pariſ.), nunc

(*a*) Vide auream notulam diſſertionis Domini de Boiſſieu circa antiſeptica laureâ donatam pag. 128.

(*b*) Apud Macbride, opere citato, pag. 218.

acidulatum elixirio vitrioli mynſicht, à gutt. x ad xxx, nunc ſinè acido.

Siccam alvum laxavimus unciis II. pulpæ tamarindorum, manè jejuno ventriculo propinatæ, in vehiculo naturæ morbi accommodato ; & ſervavimus lubricam auctâ doſi mellis, decoctis dieteticis aut pultibus immixti.

Secunda indicatio iiſdem quibus prima, ſed parciùs exhibitis, expletur.

Quanquam genuina cancroſæ diatheſis remedia indicaſſe, innixi ratione ac experientiâ, conſtanter credamus, prævidemus tamen ac monemus conſignatam medendi rationem non in omni caſu ſucceſſuram fore. Etenim, 1.° ſunt certi limites quos ultra nequit conſiſtere antiſepticorum vis : quandiu ſolidæ compages gluten, quo compinguntur, à putrefactione immune ſervârunt, & nativum organiſmum retinuerunt, de futura reſtitutione in ſtatum ſanum ſperandum eſt ; ſi contra, nulla ſpes ſupereſt. 2.° Non ſecus ac antiſeptica putridos humores ad propriam indolem trahere enituntur, ſic humores putridi ad propriam dyſcraſiam rapiunt medicamenta, eòque certiùs ac faciliùs, quòd antiſeptica ſemper ingerantur parvâ doſi, ſi hanc

cum vaſto fluidorum oceano contuleris. Quàm pretioſum foret medicamentum quod, putridis humoribus immixtum, hos ad dulcedinis ſtatum revocare valeret hac inſitâ energiâ, quâ fermentum putridum dulcia animalium fluida ad putridam diatheſim devehit!

FINIS.

## *PRIX DU CANCER.*

L'ACADÉMIE des Sciences, Belles-Lettres & Arts de Lyon reſerve ce prix pour l'année 1773, & demande de nouveau *des recherches ſur les cauſes du Vice Cancereux, qui conduiſent à déterminer ſa nature, ſes effets, & les meilleurs moyens de le combattre.*

Il importe que les Auteurs, après avoir défini ce qu'on entend par *Cancer*, développent les progrès que la Médecine a faits juſqu'à nos jours dans la connoiſſance des Maladies *cancereuſes ;* qu'ils analyſent les Obſervations, les expériences & les opinions des Auteurs les plus célebres, en raſſemblant les moyens Diététiques, Chirurgicaux & Pharmaceutiques employés juſqu'à préſent pour attaquer ces formidables maladies ; qu'ils les décrivent, rapportent leurs obſervations pratiques & leurs expériences ; qu'ils apprécient les ſymptômes qui précédent, accompagnent & ſuivent

*Nota.* N'ayant concouru pour ce Prix que la ſeconde année, c'eſt la ſeconde annonce que nous avons cru devoir remettre ſous les yeux du Public.

le *Cancer;* qu'ils en fixent le prognoſtic & établiſſent les indications dans ſes différens ſiéges, ſes diverſes eſpèces & ſes divers états; qu'ils remontent aux principes qui y donnent lieu; qu'ils déterminent la manière de le reconnoître, & en donnent une théorie ſatisfaiſante; qu'ils démontrent les meilleurs ſpécifiques connus, dans tous les cas, en démontrant leur pouvoir ou leur inſuffiſance; qu'ils donnent enfin, s'il eſt poſſible, de nouvelles vues ſur les découvertes à faire & ſur les moyens d'y parvenir. L'Académie invite les Auteurs à dreſſer des tables raiſonnées, qui contiennent l'extrait de ce qu'ils auront dit de plus eſſentiel.

Le prix étoit de 600 livres, ſomme dépoſée par M. Pouteau, Académicien ordinaire, pour être adjugée, par l'Académie, à l'Auteur du meilleur Ouvrage ſur ce ſujet, qu'elle a continué, en conſervant les Mémoires admis au concours en 1770. Un Citoyen plein de zèle pour l'humanité, ſans vouloir être connu, a doublé la ſomme propoſée, de ſorte que le prix eſt actuellement de 1200 livres.

Le concours a été nombreux; il a fourni pluſieurs Ouvrages conſidérables. Dans ce nombre, l'Académie a diſtingué le Mémoire latin, coté n.° 8, intitulé De Cancro *Diſſertatio Academica*, portant pour deviſe. *Prolem ſine matre creatam.* Elle lui a adjugé le prix de 1200 liv.

L'Auteur eſt M. Peyrilhe, Docteur en Médecine, &c. Quoique ce Mémoire ſoit élégamment écrit en latin, l'Académie invite l'Auteur à le publier avec une traduction (elle paroîtra inceſſamment), qui, en le mettant à la portée d'un plus grand nombre de Lecteurs, le rende d'une utilité plus générale.